

**Mapování skupin obyvatel akutně ohrožených
sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech
krajích (v Praze, Středočeském kraji,
Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji)
v souvislosti s nedostupností bydlení**

Závěrečná zpráva k aktivitě A0904

Autoři:

Mgr. Martina Mikeszová
Mgr. Jan Sládek
Ing. Mgr. Martin Lux, Ph.D.
Ing. Jan Česelský, Ph.D.
Ing. Vladimír Šmidák
Ing. Milada Kadlecová

V Praze dne 20. 1. 2010

OBSAH

Úvod	2
Metodologie a zdroje dat	5
Výsledky monitorování za jednotlivé kraje: Hlavní město Praha a Středočeský kraj	6
BEZDOMOVSTVÍ	7
OBECNÍ BYTY A NEPLAČIČI NÁJEMNÉHO	9
CIZINCI Z ROZVOJOVÝCH A TRANZITIVNÍCH ZEMÍ	12
SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY A ETNICKÉ MENŠINY	13
Výsledky monitorování za jednotlivé kraje: Moravskoslezský kraj	14
BEZDOMOVSTVÍ	14
OBECNÍ BYTY A NEPLAČIČI NÁJEMNÉHO	18
CIZINCI Z ROZVOJOVÝCH A TRANZITIVNÍCH ZEMÍ	20
LOKALITY SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ	20
Výsledky monitorování za jednotlivé kraje: Jihomoravský kraj	21
BEZDOMOVSTVÍ	21
OBECNÍ BYTY A NEPLAČIČI NÁJEMNÉHO	24
ETNICKÉ A NÁRODNOSTNÍ SKUPINY A SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY ..	26
Souhrnné výsledky za všechny sledované kraje	27
POČET OSOB BEZ PŘÍSTŘEŠÍ VE SLEDOVANÝCH KRAJÍCH	27
POČET AZYLOVÝCH LŮŽEK	28
VYLOUČENÉ LOKALITY VE SLEDOVANÝCH KRAJÍCH	29
NEPLAČIČI NÁJEMNÉHO A DLUHY NA NÁJEMNÉM	29
CIZINCI Z ROZVOJOVÝCH A TRANZITIVNÍCH ZEMÍ V KRAJÍCH ČR	30
Literatura	33
Příloha	34

Úvod

Sociální vyloučení obecně znamená vyčlenění osoby či skupiny mimo běžný život většinové společnosti. Proces sociálního vyloučení se projevuje omezenou sociální mobilitou vyloučených jedinců, která těmto jedincům zabraňuje opětovně se zapojit do sociálních, ekonomických, kulturních i politických aktivit společnosti (Atkinson 2000; Somerville 1998). K sociálnímu vyloučení jedinců může docházet v různých dimenzích společenského života. Ekonomická dimenze představuje vyloučení z lokálního trhu práce či bariéru, která znemožňuje získání stálého placeného zaměstnání, z pohledu politického můžeme sociální vyloučení definovat i jako odepření občanských práv určitým jedincům a odříznutí těchto jedinců od sítě státní sociální pomoci (Somerville 1998). Kulturní dimenze vyloučení může představovat neznalost (či nesdílení) hodnot, symbolů a rituálů samozřejmých pro většinovou společnost a vyloučená skupina jedinců se může odlišovat jiným jazykem, etnickým původem, náboženstvím i životním stylem (Madanipour 2005).

Sociální vyloučení se obvykle promítá v prostoru prostřednictvím koncentrace právě sociálně vyloučených jedinců, tj. dochází ke koncentraci příjmově slabých domácností v určitém segmentu (prostoru) levného, tedy často kvalitativně horšího či jinak neatraktivního bydlení. Z toho důvodu hovoříme o lokalitách nedobrovolného sociálního vyloučení, o typu prostorové nebo rezidenční segregace¹. Sociálně vyloučenou lokalitu můžeme definovat jako prostor, kde žijí jedinci považovaní za sociálně vyloučené, tito jedinci jsou na daný prostor na jedné straně odkázáni, neboť jiné bydlení je pro ně nedostupné a na druhé straně právě tento prostor se podílí na jejich vyloučení. Lokality koncentrace příjmově slabých domácností jsou pak spojovány s mnohými sociálními problémy: kriminalitou, vandalismem, konflikty v soužití s ostatními obyvateli, nízkou úrovní dosaženého vzdělání, nezaměstnaností, chátrajícím bytovým fondem či špatnou dostupností a kvalitou služeb (Crane 1991, Sýkora 2007, Mareš 2006).

Cílem této zprávy je zmapovat skupiny obyvatel akutně ohrožené sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích (v Hlavním městě Praze, ve Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji) v souvislosti s nedostupností bydlení a regionálních disparit v dostupnosti bydlení. Cílem není monitorovat sociálního vyloučení ve vybraných regionech v celé šíři tohoto fenoménu, nýbrž zabývat se otázkou sociálního vyloučení zejména v souvislosti s nedostupností bydlení². Nedostupnost bydlení, finanční i fyzická, zpravidla není považována za primární příčinou sociálního vyloučení, nicméně je jedním z významných faktorů, které se spolupodílejí na izolaci jedinců z běžného života (Lee, Murie 1997, Marsh, Mullins 1998). Spirála sociálního vyloučenosti je proces, který souvisí s nezaměstnaností a nízkými příjmy, ztrátou bydlení, nerovnostmi mezi muži a ženami, nevyvážeností rodinného života, nízkým vzděláním a nekvalifikovaností, malými příležitostmi, jichž se lidem dostává, se zdravotní péčí, zabezpečením ve stáří a dalšími jevy.

Extrémním projevem sociálního vyloučení v souvislosti s bydlením je pak bezdomovství (Hradecký, Hradecká 1996). Bezdomovství je charakteristické ztrátou bydlení, ovšem ztráta bydlení může ústit v dlouhodobé vyloučení, jež se ve finální etapě projevuje sociální marginalizací. Bezdomovství bývá společností považováno za opovrhovanou, deformovanou, diskriminovanou, segregovanou a marginální substrukturu společnosti. Bezdomovci ztrácejí

---

¹ Prostorová segregace může mít také povahu dobrovolného vyloučení, např. enklávy rodinných domků na kraji měst, tzv. gated community, nebo etnické enklávy.

² Více o aktivitách projektu a o finanční a fyzické dostupnosti v regionech ČR lze nalézt na stránkách projektu <http://www.disparity.cz>.

vazby se svými rodinami a postrádají také vazby administrativní, vazby k obci svého trvalého bydliště. Základním projevem bezdomovství je ztráta ubytování, zaměstnání a ztráta občanského průkazu³.

V souvislosti s vyloučením z trhu bydlení můžeme hovořit zejména o dvou jevech: 1. prostorovém vyloučení, kdy jsou lidé odkázáni na bydlení v problémových lokalitách, tzv. sociálně vyloučených lokalitách, ghettech; 2. bezdomovství, kdy jsou lidé bez trvalého přístřeší nebo v širším smyslu bez adekvátního trvalého přístřeší. Bezdomovcem není pouze ten, kdo již ztratil své trvalé bydlení, svůj byt, své ubytování; v širším smyslu lze také hovořit o bezdomovství skrytém a potencionálním (Hradecký, Hradecká 1996) V takovém případě i sociální vyloučení v důsledku prostorového vyloučení lze v určitých případech považovat za bezdomovství. Bezdomovci jsou na jedné straně lidé bez střechy nad hlavou, kteří spí na ulici, v parku nebo jiných veřejných místech, nebo bydlí v „nabouraných“ bytech, sklepích, výměnících. Na druhé straně lze za bezdomovce také považovat občany, kteří sice nějaký byt mají, ale jejich ubytování je nejisté, možná kvůli neplacení nájemného, či kvůli určení budovy k demolici, nebo nevyhovující kvalitě. A mezi těmito dvěma krajnostmi existují lidé v rozličných životních situacích: ti, kteří mají nouzové ubytování na kratší nebo delší období, lidé, kteří mají sice samostatné bydlení, ale nedostává se jim základního zdravotního standardu, z různých důvodů se jim nedostává cenově dostupných bytů.

Pojetí bezdomovství může být skutečně různorodé, a tak byla v rámci Evropské federace národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA)⁴ vytvořena jednotná typologie bezdomovců, tzv. typologie ETHOS. Typologie vychází z principu, že pojetí domova lze chápat ve třech oblastech, jejichž absence může vést k bezdomovství. Mít domov může být chápáno jako:

- mít přiměřené bydlení, které může osoba a její rodina výlučně užívat (fyzická oblast);
- mít prostor pro možnost navazovat sociální vztahy (sociální oblast);
- mít právní titul (nájemní či vlastnický) k užívanému bydlení (právní oblast).

Z toho vyplývají čtyři formy vyloučení, které se také odrážejí ve čtyřech základních typech bezdomovců: osoby bez střechy, osoby bez bytu, nejisté bydlení a nevyhovující bydlení (tabulka 1).

---

³ Občanský průkaz se pro mnohé bezdomovce, kteří se vyskytnou ve finanční krizi, stává výhodným prodejním artiklem. V mnohých případech bezdomovci prodávají nový občanský průkaz ihned po opětovném vyřízení průkazu. Bez občanského průkazu ovšem ztrácí identitu a je jim znemožněno získat státní sociální pomoc.

⁴ FEANTSA (la Fédération Européenne des Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri) byla založena v roce 1989 jako evropská nevládní organizace, jejímž cílem je odstraňovat a zmírňovat chudobu a sociální vyloučení osob ohrožených bezdomovstvím nebo osob již pociťujících bezdomovství.

Tabulka 1: Typologie ETHOS přizpůsobená na české prostředí

Koncepční kategorie	Operační kategorie	Druhá definice	Životní situace	Národní subkategorie	
Bez střechy	Osoby přežívající venku	Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorách bez možnosti ubytování	Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vagony, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, vraky aut)	
	Osoby v noclehárně	Noclehárna	Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny	Osoby v nízkoprahové noclehárně Osoby sezónně užívající k přenocování prostory zařízené bez lůžek	
Bez bytu	Osoby v ubytovnách pro bezdomovce	Azylový dům pro bezdomovce	Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním	Muži v azylovém domě Ženy v azylovém domě Matky s dětmi v azylovém domě Otcové s dětmi v azylovém domě Úplné rodiny v azylovém domě Osoby v domě na půli cesty	
		Přechodná ubytovna	Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení	Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení) Osoby v přístřeší po vystěhování z bytu	
		Přechodně podporované ubytování	Bezdomovci v přechodném bydlení se sociální podporou	Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	
	Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	Pobytové zařízení pro ženy	Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím	Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě	
	Osoby v ubytovnách pro imigranty	Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl)	Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace	Žadatelé o azyl v azylových zařízeních	
		Ubytovny pro migrující pracovníky	Osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky	Migrující pracovníci – cizinci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	
	Osoby před opuštěním instituce	Věznice a vazební věznice	Bez možnosti bydlení po propuštění	Osoby před opuštěním věznice	
		Zdravotnická zařízení	Zůstává déle z důvodu absence bydlení	Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení	
		Zařízení pro děti	Bez možnosti bydlení	Osoby před opuštěním dětské instituce Osoby před opuštěním pěstounské péče	
	Uživatelé dlouhodobější podpory	Pobytová péče pro starší bezdomovce	Senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě	Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytované v azylovém domě	
Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce		Dlouhodobé bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce	Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje		
Nejisté bydlení	Osoby žijící v nejistém bydlení	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	Osoby přechodně bydlicí u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení) Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)	
		Bydlení bez právního nároku	Bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení budovy	Osoby bydlicí v bytě bez právního důvodu Osoby v nezákonně obsazené budově	
		Nezákonné obsazení pozemku	Nezákonné obsazení pozemku	Osoby na nezákonně obsazeném pozemku (zahradkářské kolonie, zemnice)	
	Osoby ohrožené vystěhováním	Výpověď z nájemního bytu	Výpověď z nájemního bytu	Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu	
		Ztráta vlastnictví bytu	Ztráta vlastnictví bytu	Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu	
	Osoby ohrožené domácím násilím	Policejně zaznamenané domácí násilí	Případy, kdy policie zasáhla k zajištění bezpečí oběti domácího násilí	Osoby ohrožené domácím násilím – policejně zaznamenané případy – oběti	
		Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách	Mobilní obydlí	Mobilní obydlí, které není určené pro obvyklé bydlení	Osoby žijící v mobilním obydlí, např. maringotka, karavan, hausbót (nemají jinou možnost bydlení)
			Neobvyklá stavba	Nouzový přístřešek, bouda, chatrč, barák	Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na pracovišti, v zahradních chatkách se souhlasem majitele
	Provizorní stavba	Provizorní stavba	Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace		
	Nevyhovující bydlení	Osoby žijící v nevhodném bydlení	Obydlené neobyvatelné byty	Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení	Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání (dříve mohlo být obyvatelné)
Osoby žijící v přelidněném bytě		Nejvyšší národní norma definující přelidnění	Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností	Osoby žijící v přelidněných bytech	

Zdroj: FEANTS <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/CZ.pdf>

Cílem této zprávy je rámcově zmapovat rozsah problému sociálního vyloučení ve vybraných krajích. Na jedné straně je cílem zmapovat počet osob bez přístřeší a bez bytu, tzv. zjevné bezdomovství, ale cílem je též, na straně druhé, zmapovat počty domácností, které sice byt mají, ale lze je považovat za akutně ohrožené sociálním vyloučením nebo za sociálně vyloučené, přičemž finanční nedostupnost jiného bydlení nebo diskriminace na trhu bydlení jim brání zajištění adekvátního bydlení a/nebo bydlení mimo lokalitu sociálního vyloučení. Z důvodu složitosti problematiky i minimálních dostupných zdrojů dat o domácnostech akutně ohrožených sociálním vyloučením, tato zpráva podává pouze rámcové zmapování; jejím účelem je pouze vytvořit podkladový materiál pro další podrobnější analýzu situace v jednotlivých krajích, stejně jako podkladový materiál pro návrh nástrojů bytové politiky usilujících o snížení počtu domácností ohrožených sociálním vyloučením. Zpráva se skládá z pěti základních částí. V úvodu jsou popsány zdroje dat a metodika provedeného výzkumu v Praze a vybraných obcích Středočeského, Jihomoravského a Moravskoslezského kraje. V následující části jsou popsány výsledky mapování po jednotlivých krajích. V poslední části jsou shrnuty a srovnány výsledky z jednotlivých krajů.

Metodologie a zdroje dat

Předně byly definovány kategorie obyvatel, které jsou akutně ohroženy sociálním vyloučením z důvodů svázaných s dostupností bydlení. Kategorizace částečně vychází z členění osob sociálně vyloučených nebo ohrožených sociálním vyloučením dle MPSV, např. z členění podporovaných cílových skupin obyvatel v rámci operačního programu 3.1 sociální ekonomika; skupiny obyvatel ohrožené sociálním vyloučením však byly re-definovány s ohledem na vazbu na nedostupnost bydlení. Nedostupnost bydlení je brána jako faktor, který spoluinicuje sociální vyloučení nebo sociální vyloučení dále prohlubuje. Kategorie tak zahrnují šest základních skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením v souvislosti s nedostupností bydlení:

- příslušníci etnických a národnostních menšin, zejména Romové;
- cizinci z rozvojových a tranzitivních zemí, kteří pobývají v ČR legálně i nelegálně;
- osoby bez přístřeší, tj. lidé, které nemají ubytovací možnosti, popř. obývají přechodné formy ubytování, nouzová obydlí;
- osoby opouštějící zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody;
- neplatiči nájemného, tj. domácnosti s dluhem na nájemném;
- lidé žijící v lokalitách sociálního vyloučení.

Cílem zmapování ve čtyřech vybraných krajích ČR bylo kvantifikovat velikost těchto skupin domácností. Z důvodu neexistujících zdrojů dat pro přesnou kvantifikaci byly kategorie částečně upraveny. Prostřednictvím dostupných zpráv z výzkumů a studií provedených neziskovými organizacemi i na základě vlastního dotazníkového šetření mezi obcemi byly odhadnuty velikosti těchto skupin obyvatel ve vybraných krajích a jeho městech a přibližná struktura obyvatel v rámci vybraných kategorií podle pohlaví, věku a vzdělání.

Při kvantifikaci se ukázala jako problematická kategorie osob opouštějících zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a osob opouštějících výkon trestu odnětí svobody, neboť neexistují veřejně dostupná data o počtech takových osob v územním členění; navíc lze těžko říct, kde bude například propuštěný vězeň po propuštění žít a tudíž kde je ohrožen případnou nedostupností bydlení. Tato kategorie byla tedy z mapování vynechána. V určité

podobě se promítá do kategorie osob bez přístřeší a bez bytu, protože mezi bezdomovci se velmi často můžeme setkat právě s osobami po výkonu trestu odnětí svobody, které se potýkají s diskriminací při hledání zaměstnání i bydlení z důvodu záznamu v rejstříku trestů, resp. s lidmi, kteří strávili dětství v dětských domovech. Jiná úprava kategorizace souvisí s omezením neplatičů nájemného (tj. lidí, kterým potenciálně hrozí vystěhování) pouze na obyvatele obecních bytů – kvantifikace neplatičů nájemného v soukromém nájemním bytovém fondu není z důvodu neexistence jakýchkoliv dat možná. Finální kategorizace je uvedena v Příloze této zprávy.

Hlavním zdrojem dat bylo vlastní dotazníkové šetření mezi zástupci obcí s více než 10 000 obyvateli v Moravskoslezském, Jihomoravském, Středočeském kraji a Praze - obce byly telefonicky i písemně prostřednictvím tajemníků (příp. prostřednictvím místostarostů, náměstků, vedoucích sociálního odboru apod.) požádány o poskytnutí následujících informací⁵:

- odhad počtu osob bez přístřeší (jejich pohlaví, věk a vzdělání);
- počet ubytovacích azylových lůžek;
- celkový počet nájemníků obecních bytů s dluhem na nájemné;
- celková výše dluhu na nájemném;
- počet osob etnických a národnostních menšin (zejména romské menšiny);
- počet sociálně vyloučených lokalit a počet jejich obyvatel.

Výzkum v Moravskoslezském kraji provedla katedra městského inženýrství na Fakultě stavebnictví Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, šetření v Jihomoravském kraji bylo provedeno Institutem regionálních informací, s.r.o., a monitorování ve Středočeském kraji a Praze provedlo oddělení Socioekonomie bydlení Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. V Moravskoslezském kraji bylo osloveno a byly získány informace z 16 měst, ve Středočeském kraji bylo osloveno i byly získány informace z 19 měst a v Jihomoravském kraji bylo osloveno 11 měst, avšak informace byly získány jen od 8 měst.

Doplňující informace pak byly získány ze statistik cizinecké policie, dat z tzv. monitoringu komunálního bydlení Ústavu územního rozvoje (ÚÚR), dat z výzkumu romských lokalit sociálního vyloučení provedeném pro MPSV a z jiných dílčích výzkumů (upřesněno dále).

Výsledky monitorování za jednotlivé kraje: Hlavní město Praha a Středočeský kraj

V následující kapitole jsou shrnuty výsledky monitorování sociálního vyloučení v Praze a ve Středočeském kraji. Výsledky jsou prezentovány v rozdělení dle definované kategorie obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením a v úvodu jsou zmíněny problémy při sběru dat a bariéry přesné kvantifikace skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením.

Zdroje dat pro zmapování situace v Praze a ve Středočeském kraji byly rozdílné. Ve Středočeském kraji bylo provedeno dotazníkové šetření v 19 městech s více než 10 000 obyvateli za účelem odhadnutí počtu skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením. *Dotazníkové šetření ukázalo, že ve velké části obcí jsou informace vedeny individuálním způsobem nebo nejsou vedeny vůbec, a tak se většina informací zakládá pouze na kvalifikovaných odhadech sociálních pracovníků; informace jsou tak obtížně srovnatelné.* Jiným problémem může být odlišné pojetí sociálně vyloučené lokality - sociálně

---

⁵ Konkrétní podoba dotazníku vycházela ve všech sledovaných krajích z finální kategorizace (viz příloha).

vyločenou lokalitu představuje jak jeden obytný dům, tak i celé sídliště, jejichž občany lze považovat za sociálně vyloučené (viz výše). Údaje o poměrně velkých lokalitách jsou pravděpodobně jen velmi hrubým odhadem a naopak údaje o menších lokalitách mohou být přesnější; na druhé straně obce mohou tyto menší lokality opomenout na úkor problematičtějších větších lokalit.

Jako poměrně dobře vedené se ukázaly údaje o neplatičích nájemného a dluhu na nájemném; jak však vyplynulo z rozhovorů se zástupci měst, ani tyto informace nejsou zcela bezproblémové. V některých obcích totiž není rozlišován dluh na nájemné a dluh za služby spojené s bydlením; velmi často není rozlišováno mezi krátkodobými neplatiči a dlouhodobými neplatiči, kterým hrozí výpověď z bytu. Nicméně i s vědomím těchto metodologických problémů je možné, jakkoliv jen orientačně, zmapovat problematiku sociálního vyloučení ve Středočeském kraji a určit základní odhady velikosti skupin ohrožených sociálním vyloučením.

V Praze nebylo provedeno obdobné dotazníkové šetření jako ve Středočeském kraji, neboť informace (například o bezdomovcích) nelze příliš dělit na jednotlivé městské části Prahy - proto bylo k získání informací využito již dostupných dat z provedených výzkumů, které poskytují více informací a v celistvější podobě, než by bylo možné pracně získat z městských úřadů, a zároveň byly využity informace získané na základě rozhovorů se zástupci neziskových organizací působících v Praze v oblasti pomoci lidem ohroženým sociálním vyloučením (Naděje, Armáda spásy, Charita, Nový prostor, Centrum sociálních služeb, Člověk v tísni), dále uváděni jako *respondenti*.

BEZDOMOVSTVÍ

Bezdomovství obecně je nejvíce koncentrováno ve velkých městech; bezdomovci v Praze tak často pocházejí z různých částí republiky. Dle sčítání bezdomovců provedeného v roce 2004 (Hradecký et al. 2004) se v Praze pohybovalo zhruba 3000 lidí bez přístřeší. Při sčítání bylo celkem zaznamenáno 3096 bezdomovců (tzv. zjevných bezdomovců, osob bez přístřeší nebo bez bytu), z toho 2662 mužů (86 %) a 434 žen (14 %). Na základě subjektivních odhadů zařazovali sčítací komisaři při sčítání bezdomovců osoby do tří věkových kategorií. Nejvíce bezdomovců spadalo do kategorie 25-60 let (72,8 %), následovala kategorie do 25 let (14 %) a nad 60 let (8,5 %); odhadnout věk se nepodařilo u 140 osob (4,5 %).

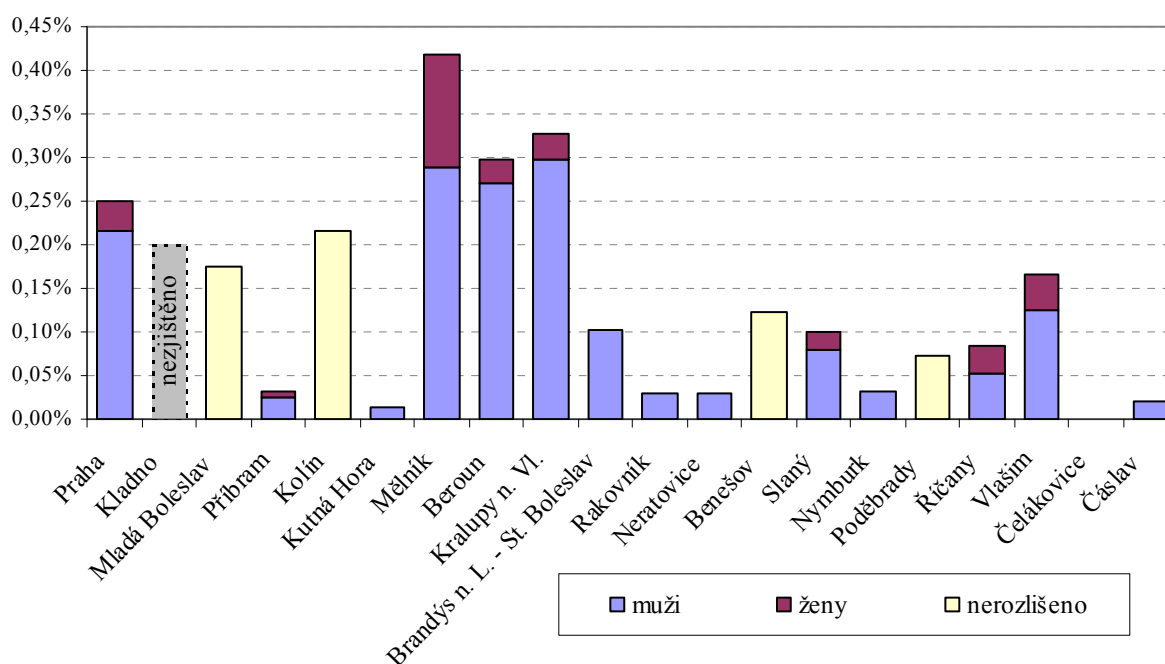
Již dlouhodobě je za typický příklad pražského bezdomovce považován „muž ve věku okolo čtyřiceti let se základním vzděláním pocházející z mimopražského regionu, který ztratí práci, začne pít, rozpadne se mu rodina, tj. ztratí bydlení, a odejde do Prahy, kde očekává, že nalezne práci, ovšem to se nepovede a propadne alkoholu.“ (*respondenti*) Bezdomovci mívají často také záznam v rejstříku trestů, který je buď jednou z příčin bezdomovství (či ztráty zaměstnání), nebo je důsledkem bezdomovství. Dominantní jsou zejména dvě skupiny: lidé ve věku okolo 45 – 55 let a mladí lidé do 25 let, kteří po dosažení dospělosti utíkají z domova. Ze zkušenosti sociálních pracovníků vyplývá, že dochází spíše k omlazování bezdomovců a nárůstu skupiny mladých bezdomovců. Část mladých lidí pochází z dětských domů, tj. chybí jim záchranná síť rodinných kontaktů a při neúspěších se ocitají rovnou „na ulici“. Mladí lidé jsou s pomocí sociálních pracovníků obvykle posíláni zpět do rodin (pokud je mají); rodina však často nefunguje a dochází k recidivě. Část bezdomovců tvoří senioři a invalidní důchodci. Z hlediska vzdělání jde zpravidla o lidi se základním vzděláním.

Pro obce ve Středočeském kraji je typický nižší rozsah zjevného bezdomovství, protože lidé bez přístřeší většinou odcházejí do Prahy. Pokud se podíváme na kapacity (tabulka 2) a možnosti nouzového ubytování pro bezdomovce v noclehárnách nebo v azylových domech, tak Praha také poskytuje také daleko větší ubytovací možnosti. Odhady počtu lidí bez přístřeší se pohybují v některých větších městech okolo 50 - 80 (Mladá Boleslav, Kolín, Mělník, Beroun, Kralupy nad Vltavou), ve zbývajících šetřených městech počet bezdomovců dosahuje jen hodnot 5 – 20; podíl bezdomovců na celkovém počtu obyvatel v žádném městě nepřekračuje hodnotu 0,5 % (graf 1). Celkový odhad počtu bezdomovců v Praze a ve větších městech Středočeského kraje (nad 10 000 obyvatel) kromě Kladna činí dle tohoto šetření 3560 lidí. Předpokládáme-li, že v Kladně žije obdobný počet bezdomovců jako v jiných srovnatelných městech, a přihlídneme-li také k vyššímu počtu lůžek pro bezdomovce, pak můžeme odhadovat, že se v Kladně pohybuje dalších 140 bezdomovců. Celkový odhad počtu bezdomovců ve větších městech Středočeského kraje a Praze pak představuje 3700 lidí.

Možnosti ubytování pro bezdomovce a matky s dětmi, které se ocitnou v situaci ztráty bydlení, jsou převážně ve větších městech, a samozřejmě nejvíce v Praze (tabulka 2). Získaná data ovšem nezahrnují informace o všech ubytovacích kapacitách v noclehárnách; v mnohých městech fungují také komerční ubytovny. Dle výpovědí zástupců neziskových organizací primární problém při integraci bezdomovců nepředstavuje nedostatek lůžek pro krátkodobé krizové ubytování, nýbrž minimální možnosti získání trvalejšího bydlení. Podle vyjádření respondentů z řad neziskových organizací se až 90 % klientů pohybuje mezi ulicí, noclehárnou, azylovým domem a opět ulicí.

Graf 1: Podíl počtu bezdomovců na celkovém počtu obyvatel daného města

Zdroj: Výzkum v obcích, Sčítání bezdomovců v Praze (Hradecký et al. 2004).
Pozn. Města jsou seřazena podle počtu obyvatel.

Tabulka 2: Kapacita ubytovacích lůžek pro osoby bez přístřeší v Praze a ve Středočeském kraji

	<i>Počet ubytovacích lůžek pro osoby bez přístřeší</i>				
	celkem	muži	ženy	dům na půl cesty	rodiny/matky s dětmi
Praha	771	nerozlišeno	nerozlišeno	10	
Kladno	74	58		4	24
Mladá Boleslav	38	12	4		22
Příbram	57				57
Kolín	30	26	4		0
Kutná Hora	32				32
Mělník	66	4		12	50
Kralupy n. Vl.	36	13	3		20
Rakovník	10			10	
Benešov	20 (mají dotaci na vybudování)				
Vlašim	25		2	10	13
Celkem	1139				

Zdroj: Dotazníkové šetření na obcích ve Středočeském kraji, rozhovory s neziskovými organizacemi působícími v Praze, Informační portál a databáze služeb sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením (<https://sluzbyprevence.mpsv.cz/>).

OBECNÍ BYTY A NEPLATIČI NÁJEMNÉHO

V Praze se stále nachází poměrně velký fond obecních bytů, dle informací k 31.12. 2008 spravují pražské městské části (Praha 1 až 15, Řepy, Horní Počernice, Letňany) zhruba 57 000 bytů a magistrát hl. m. Prahy téměř 11 000 bytů (tabulka 3, tabulka 4). V obcích Středočeského kraje je i vzhledem k velikosti obcí i charakteru obcí (např. v Říčanech převládají rodinné domy) obecních bytů méně. Nejvíce obecních bytů je v Kladně, Kolíně, Benešově, Příbrami a Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi (tabulka 3). Poměrně málo obecních bytů vzhledem k velikosti obce je v Mladé Boleslavi a naopak relativně hodně bytů vzhledem k velikosti obce má Brandýs n. Labem a Benešov. Tabulka 3 ukazuje podíl všech nájemních bytů v době Sčítání lidu, tedy v roce 2001, a podíl obecních nájemních bytů v roce 2009 na počet všech obydlených bytů (podle SLDB 2001). Srovnání je pouze orientační, neboť na jedné straně docházelo k privatizaci obecních bytů a na druhé straně mohly vznikat nové nájemní byty pronájemem bytů v osobním vlastnictví. Údaje rovněž z důvodů odlišných časových období neumožňují přesné srovnání. Můžeme ovšem předpokládat, že v roce 2001 velká část nájemních bytů představovala byty obecní, a jestliže v roce 2009 je podíl obecních bytů razantně nižší, pak docházelo k privatizaci. Zároveň tento rozdíl také vypovídá o tom, že obec nehraje významnou roli na trhu bydlení a není to z prostého důvodu, že v obci převažují rodinné domy. Příkladem takových obcí jsou Mladá Boleslav, Příbram a Slaný. Jak ukazuje tabulka 4, právě tyto obce se řadí spíše k obcím s poměrně vysokou zadlužeností bytů.

Tabulka 3: Počet obydlených bytů podle SLDB 2001 a počet obecních bytů v roce 2009

město	trvale obydlené byty (SLDB 2001)			nájemní obecní byty 2009		Počet obyvatel		
	celkem	nájemní	% podíl	celkem	% podíl *	2001	2009	změna 2001-2009
Hl. m. Praha	496 940	234 599	47,21%	68 223**	13,73%	1 180 131	1 233 211	53 080
Kladno	28 092	7 298	25,98%	2 191	7,80%	71 848	69 906	-1 942
Mladá Boleslav	16 988	5 873	34,57%	935	5,50%	44 544	45 507	963
Příbram	14 007	7 160	51,12%	1 083	7,73%	36 081	34 496	-1 585
Kolín	12 011	3 719	30,96%	2 146	17,87%	30 523	31 014	491
Kutná Hora	7 879	1 550	19,67%	520	6,60%	21 513	21 646	133
Mělník	7 377	1 757	23,82%	333	4,51%	19 338	19 086	-252
Beroun	6 866	1 455	21,19%	119	1,73%	17 659	18 517	858
Kralupy n. Vltavou	6 786	1 017	14,99%	723	10,65%	17 638	17 435	-203
Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	5 518	1 736	31,46%	1 511	27,38%	15 430	17 077	1 647
Rakovník	6 302	816	12,95%	173	2,75%	16 808	16 540	-268
Neratovice	6 144	1 787	29,09%	554	9,02%	16 417	16 502	85
Benešov	6 040	2 385	39,49%	1 980	32,78%	16 417	16 395	-22
Slaný	6 002	2 468	41,12%	665	11,08%	15 346	15 137	-209
Nymburk	5 574	1 398	25,08%	224	4,02%	14 510	14 543	33
Poděbrady	5 151	1 313	25,49%	593	11,51%	13 449	13 788	339
Říčany	4 014	524	13,05%	79	1,97%	10 942	13 118	2 176
Vlašim	4490	1367	30,45%	975	21,71%	12343	12053	-290
Čelákovice	3819	917	24,01%	539	14,11%	10094	11297	1 203
Čáslav	3704	1078	29,10%	567	15,31%	9972	10093	121

Zdroj: SLDB 2001, Dotazníkové šetření na obcích ve Středočeském kraji, Monitoring komunálního bydlení za rok 2008 prováděný ÚÚR ve spolupráci s MMR, vlastní výpočty.

Pozn. * Ukazatel uvádí procentuální podíl obecních nájemních bytů (počet zjištěný v roce 2009) na celkovém počtu bytů podle SLDB 2001.

** Počet obecních nájemních bytů v Praze zahrnuje byty ve správě MČ (1-15, Řepy, Horní Počernice, Letňany) a byty magistrátu.

Podíl neplatičů nájemného k počtu obecních bytů se pohybuje v průměru okolo 20 % ve Středočeském kraji a okolo 12 % v Praze (tabulka 4). Výjimky představuje Příbram, Slaný a Nymburk - v těchto obcích podíl neplatičů překračuje hranici 30 %. Nymburk zároveň patří k městům s poměrně vysokým dluhem z neplatičství nájemného poměřeným na počet obecních bytů; nikoliv však již k obcím s nejvyšším absolutním dluhem, jelikož Nymburk má pouze 224 obecních bytů. Relativnost ukazatele počet neplatičů na počet obecních bytů ukazuje graf 2 - v některých obcích je sice vysoký podíl drobných neplatičů, avšak dluh připadající na jednoho neplatiče je poměrně malý (Čelákovice, Vlašim), v jiných obcích je dluh připadající na jednoho neplatiče naopak vysoký (Neratovice, Mělník). Neratovice lze zařadit k městům s vysokou úrovní dluhu na počet obecních bytů, s vysokou úrovní dluhu připadajícího na jednoho neplatiče a s vysokým podílem neplatičů k počtu obecních bytů.

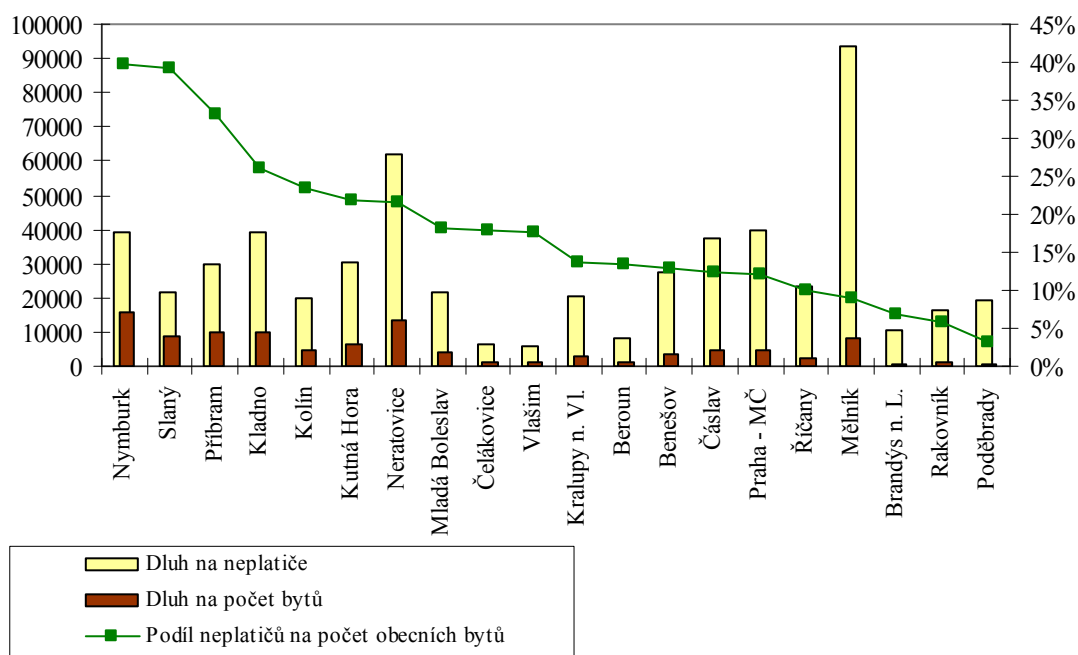
Praha se ve srovnání s ostatními městy řadí k obcím s nižším podílem neplatičů i k obcím se spíše nižší úrovní dluhu.

Tabulka 4: Počet obecních bytů, počet neplatičů a dluh na nájemném ve městech Středočeského kraje a v Praze k 31.12. 2008

		<i>počet obecních bytů</i>	<i>počet bytů / počet obyv.</i>	<i>počet neplatičů / počet bytů</i>	<i>dluh / počet obecních bytů</i>	<i>dluh / počet neplatičů</i>
Praha	MHMP	10 920	3 % - 5,9 %	<i>neuvedeno</i>	11 360	<i>neuvedeno</i>
	Městské části (1-15, Řepy, Horní Počernice, Letňany)	57 303		12,21%	4 840	39 629
Středočeský kraj	Kladno	1 000 - 2 020	3 % - 5,9 %	20 % - 29,9 %	10 000 - 15 000	20 000 - 39 999
	Příbram	1 000 - 2 020	3 % - 5,9 %	30 % - 40 %	5 000 - 9 999	20 000 - 39 999
	Benešov	1 000 - 2 020	9 % - 11,9 %	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	20 000 - 39 999
	Kolín	1 000 - 2 020	6 % - 8,9 %	20 % - 29,9 %	0 - 4 999	20 000 - 39 999
	Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	1 000 - 2 020	9 % - 12 %	0 % - 9,9 %	0 - 4 999	5 000 - 19 999
	Mladá Boleslav	600 - 1 000	0 % - 2,9%	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	20 000 - 39 999
	Slaný	600 - 1 000	3 % - 5,9 %	30 % - 40 %	5 000 - 9 999	20 000 - 39 999
	Kralupy nad Vltavou	600 - 1 000	3 % - 5,9 %	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	20 000 - 39 999
	Vlašim	600 - 1 000	6 % - 8,9 %	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	5 000 - 19 999
	Mělník	300 - 600	0 % - 2,9%	0 % - 9,9 %	5 000 - 9 999	40 000 - 90 000
	Neratovice	300 - 600	3 % - 5,9 %	20 % - 29,9 %	10 000 - 15 000	40 000 - 90 000
	Čáslav	300 - 600	6 % - 8,9 %	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	20 000 - 39 999
	Kutná Hora	300 - 600	0 % - 2,9%	20 % - 29,9 %	5 000 - 9 999	20 000 - 39 999
	Poděbrady	300 - 600	3 % - 5,9 %	0 % - 9,9 %	0 - 4 999	5 000 - 19 999
	Čelákovice	300 - 600	3 % - 5,9 %	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	5 000 - 19 999
	Nymburk	0 - 300	0 % - 2,9%	30 % - 40 %	10 000 - 15 000	20 000 - 39 999
	Říčany	0 - 300	0 % - 2,9%	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	20 000 - 39 999
	Rakovník	0 - 300	0 % - 2,9%	0 % - 9,9 %	0 - 4 999	5 000 - 19 999
Beroun	0 - 300	0 % - 2,9%	10 % - 19,9 %	0 - 4 999	5 000 - 19 999	

Zdroj: Dotazníkové šetření na obcích ve Středočeském kraji, Monitoring komunálního bydlení za rok 2008 prováděný ÚÚR ve spolupráci s MMR, vlastní výpočty.

Graf 2: Podíl počtu neplatičů na počtu obecních bytů a dluh na nájemném v Praze a ve Středočeském kraji k 31.12. 2008

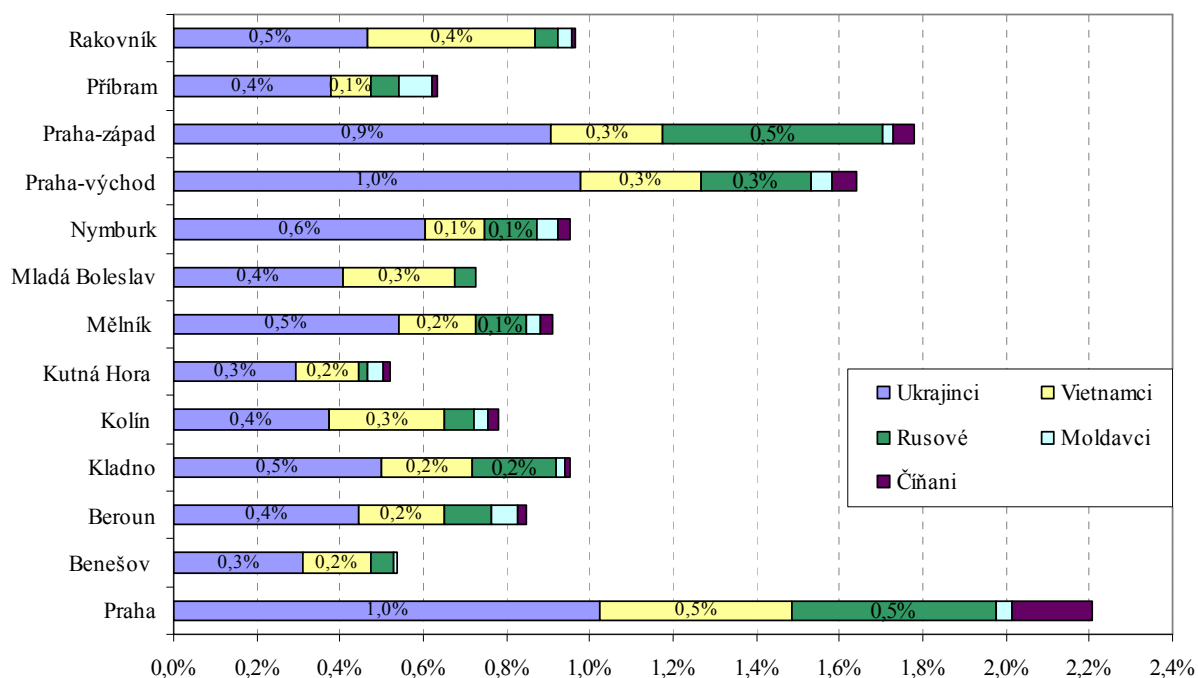

Zdroj: Dotazníkové šetření na obcích ve Středočeském kraji, Monitoring komunálního bydlení za rok 2008 prováděný ÚÚR ve spolupráci s MMR, vlastní výpočty.

CIZINCI Z ROZVOJOVÝCH A TRANZITIVNÍCH ZEMÍ

Dle očekávání je nejvíce cizinců v Praze a obdobně je tomu také u cizinců z rozvojových a tranzitivních (post-socialistických) zemí. Cizinci z rozvojových a tranzitivních zemí většinou volí ubytování v levnějších lokalitách bydlení, které se vyznačují nízkou úrovní bydlení. Právě zde pak potenciálně může docházet ke koncentraci zahraničních pracovníků s nižší kvalifikací a nízkými příjmy. Na druhou stranu je známo, že cizince z daného státu spojují nejen ekonomické důvody, ale i kulturní zázemí, společná příslušnost k dané národnosti, a tak dochází k částečně přirozené prostorové koncentraci. Na základě údajů o počtu cizinců byla proto zjištěna nejčastější státní příslušnost cizinců z rozvojových a tranzitivních zemí legálně pobývajících v Praze a ve Středočeském kraji k 31.12. 2008. Jednalo se o cizince z Ukrajiny, Vietnamu, Ruska, méně pak z Moldávie a Číny. Nejvyšší podíl je v Praze, ale vysoký podíl je patrný také v Praze – Východ a Praze – Západ, dále pak v Rakovníku, Nymburku a Kladně. V Rakovníku je silná zejména vietnamská menšina, která narozdíl od jiných okresů dosahuje obdobné velikosti jako ukrajinská menšina. Nicméně na základě výsledků dotazníkového šetření nebyly ve Středočeském kraji zaznamenány lokality vyšší koncentrace, prostorového vyloučení.

Graf 3: Podíl legálně pobývajících cizinců v jednotlivých okresech na celkovém počtu obyvatel okresu k 31.12. 2008.

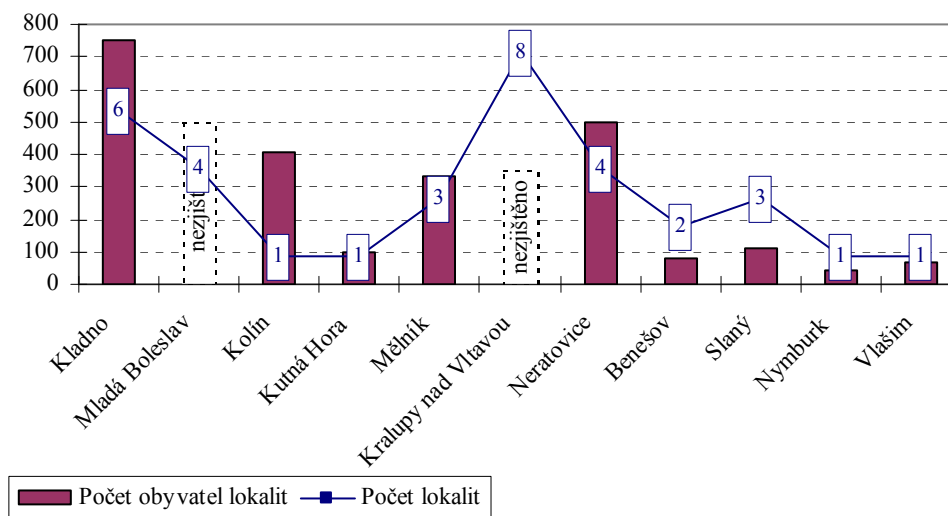
Zdroj: Cizinecká policie.

SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY A ETNICKÉ MENŠINY

Sociálně vyloučené lokality jsou v České republice většinou spojovány s lokalitami vyšší koncentrace občanů romské menšiny, a tak byly i chápány zástupci obcí při dotazníkovém šetření. Na zakázku Ministerstva práce a sociálních věcí byla vypracována mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR,⁶ dle ní se v Praze nachází 6 romských lokalit, které čítají zhruba 9 až 9,5 tisíc romských obyvatel, ve Středočeském kraji pak 36 lokalit s celkovým počtem 3 až 3,5 tisíc romských obyvatel. Lokality koncentrace romské menšiny ve Středočeském kraji byly také sledovány v rámci analýzy provedené společností Člověk v tísni, kde byly vybrány lokality v Kladně, Slaném, Kutné Hoře, v Brodci nad Jizerou a v Mladé Boleslavi (Radostný, Bolf 2005). Tato města také patří k obcím s největšími lokalitami sociálního vyloučení. Následující graf 4 zobrazuje počet lokalit sociálního vyloučení a odhad počtu jejich obyvatel ve městech Středočeského kraje; tak, jak byly i identifikovány zástupci obcí v rámci dotazníkového šetření. Největší rozsah lokalit sociálního vyloučení je v Kladně, což odpovídá i dvou předchozím výzkumům. Poměrně rozsáhlé lokality se nacházejí také v Kolíně a Neratovicích, dále v Mladé Boleslavi (resp. v blízkém okolí Mladé Boleslavi) a v Kralupech nad Vltavou - u těchto obcí ovšem nebyl zjištěn odhad počtu obyvatel dané lokality.

⁶ Mapa je dostupná na internetových stránkách: <http://www.esfcr.cz/mapa/index-2.html>.

Graf 4: Lokality sociálního vyloučení ve městech Středočeského kraje dle dotazníkového šetření na městských úřadech

Zdroj: Dotazníkové šetření na obcích ve Středočeském kraji.

Výsledky monitorování za jednotlivé kraje: Moravskoslezský kraj

Jako datová základna pro zmapování velikostních skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením v Moravskoslezském kraji bylo provedeno dotazníkové šetření ve městech Moravskoslezského kraje s počtem obyvatel vyšším než 10 000. Celkový počet obyvatel vybraných 16 měst činí 794 368, při celkovém počtu obyvatel Moravskoslezském kraje (1 257 554 obyvatel) činí uvedených 16 měst 63,2 % populace. I když výsledný výběr neposkytuje kompletní informační záběr o celé situaci v Moravskoslezském kraji, na základě odborných publikací (Mareš 2006) se problematika sociálního vyloučení především soustředí do měst.

Z důvodu snahy o co největší součinnost při získání relevantních informací k řešení problematice bylo přistoupeno ke sběru (monitoringu) požadovaných dat primárně osobním (telefonickým) oslovením jednotlivých tajemníků (či jiných úředníků) všech příslušných městských úřadů, byla dohodnuta součinnost vybraných úřadů a teprve „ve druhé vlně“ byl odeslán požadavek v přesně definované struktuře. Kvalita poskytnutých informací byla různá, ve většině případů však na dobré vypovídací úrovni. Informace o osobách bez přístřeší - bezdomovcích (počty, věková struktura, vzdělání atd.) byly v mnoha případech dodány úplné, ale v některých případech kusé. Některé městské úřady sdělily, že bezdomovce na svém území neevidují. Jeden městský úřad sdělil, že nemůže tyto informace poskytnout, protože o bezdomovcích nemá informace. Pro lepší vypovídací schopnost byla data z šetření mezi obcemi doplněna o informace z krajské úrovně. Kvantifikace poskytovatelů sociálních služeb řešících problematiku osob bez přístřeší a jejich lůžková kapacita byla zpracována na základě dílčích informací poskytnutých šetřeními obcemi a byl použit také webový informační portál Ministerstva práce a sociálních věcí – „Registr poskytovatelů sociálních služeb“.

BEZDOMOVSTVÍ

Již při generování přesnějších kategorií skupin akutně ohrožených sociálním vyloučením k realizaci šetření se předpokládalo, že nejcharakterističtější skupinou, která bude jak na

místní úrovni, tak úrovni kraje, nejtransparentněji známa, je skupina osob bez přístřeší – bezdomovců. Je to zapříčiněno zejména častou snahou municipalit, podporovanou subjekty sociálních služeb, o co největší kvantitativní informační přehled o této sociální skupině.

Tento fakt potvrzují také výstupy z provedeného šetření (tabulka 5); s výjimkou města Bruntál, které podle svého sdělení nemá potřebné informace. Většina zástupců obcí uvedla také orientační členění podle pohlaví. Město Studénka na svém území neeviduje žádného bezdomovce. Nedodaná kvantifikace z města Bruntál může být doplněna informacemi krajského úřadu - dle nich je počet bezdomovců v tomto městě 36 lidí. V šetřených městech osoby bez přístřeší tvoří průměrně 0,23 % obyvatel. Větší množství osob bez přístřeší je evidováno, podle očekávání, ve větších městech - v Ostravě (0,13 %), Karviné (0,54 %), Frýdku–Místku (0,34 %); ovšem podíl bezdomovců vzhledem k celkovému počtu obyvatelstva města je vyšší v Orlové (0,7 %), Krnově (0,6 %) a Českém Těšíně (0,4 %). Mezi osobami bez přístřeší ve všech šetřených městech převažují muži (graf 6); jejich podíl se pohybuje mezi 60 % - 87 %.

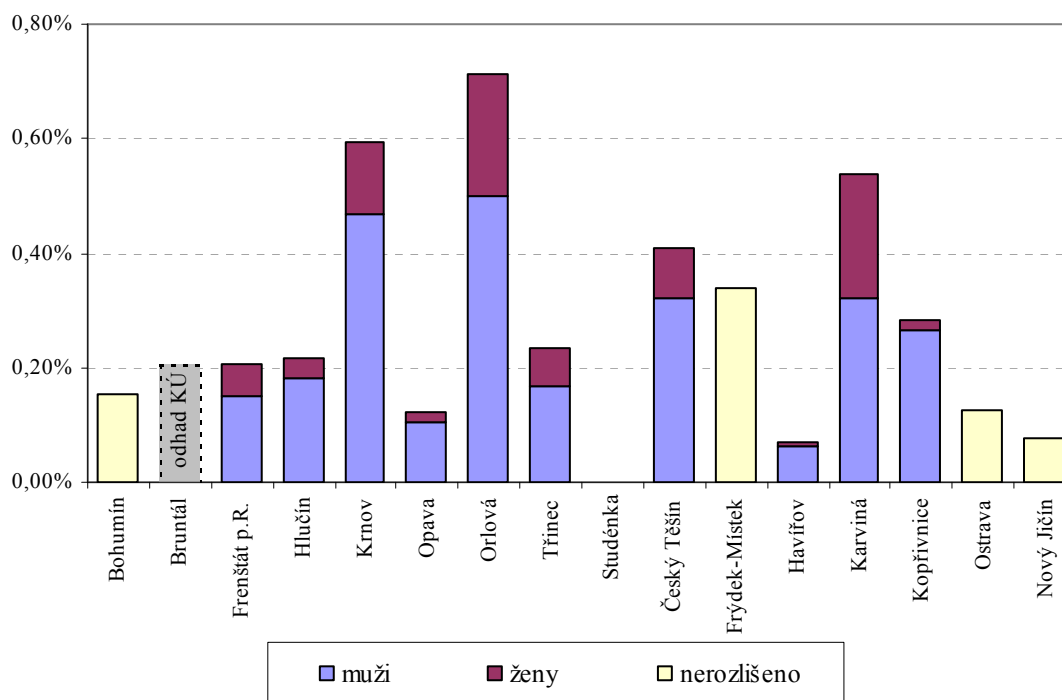
Tabulka 5: Počet bezdomovců v jednotlivých městech

<i>Město</i>		<i>Počet obyvatel k 1.1.2009</i>	<i>Počet bezdomovců</i>	<i>Podíl z celk. počtu obyv. obce</i>
Získaná data měst:	Ostrava	307 767	391	0,13%
	Havířov	83 558	60	0,07%
	Karviná	62 661	339	0,54%
	Frýdek-Místek	59 007	200	0,34%
	Opava	58 807	72	0,12%
	Třinec	37 569	88	0,23%
	Orlová	32 738	235	0,72%
	Nový Jičín	25 939	20	0,08%
	Český Těšín	25 579	106	0,41%
	Krnov	25 090	150	0,60%
	Kopřivnice	23 172	66	0,28%
	Bohumín	22 976	35	0,15%
	Hlučín	14 274	31	0,22%
	Frenštát p.R.	11 163	23	0,21%
Studénka	10 168	0	0,00%	
Odhady kraj. úřad:	Bruntál	17 387	36	0,21%
	Odry	7 362	4	0,05%
	Kravaře	6 831	7	0,10%
	Vítkov	6 153	4	0,07%
	Jablunkov	5 669	8	0,14%

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje.

Graf 5: Podíl počtu bezdomovců na celkovém počtu obyvatel daného města

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje.

Sociální služby osobám bez přístřeší jsou poskytovány v Moravskoslezském kraji azylovými domy, noclehárnami nebo jinými formami ubytoven pro přechodný pobyt osob bez přístřeší, které jsou často děleny pro muže a pro ženy. Bohužel informace ze strany šetřených měst nebyly dodány kompletní; některé městské úřady potřebné údaje nedodaly nebo je dodaly v chaotické formě, kdy počet lůžek diferencovaný podle pohlaví nedával součet celkových lůžek ve městě. Z toho důvodu není možné provést kvalitní hodnocení vztahu mezi poptávkou, představovanou počtem osob bez přístřeší, a nabídkou, představovanou počtem lůžek v jednotlivých organizacích tuto službu nabízejících. Pro názornost jsou uvedeny aspoň informace z dodaných měst (tabulka 6). Pokrytí poptávky v jednotlivých městech bylo provedeno aspoň dílčím srovnáním v procentech. Zatímco ve většině měst je nabídka azylových lůžek nižší než odhadovaný počet lidí bez přístřeší, najdou se také města, kde počet lůžek převyšuje počet eventuálních klientů - Frenštát pod Radhoštěm (o 9 %), Opava (o 10 %), Havířov (dokonce o 88 %).

Tabulka 6: Počet azylových lůžek

město	počet azylových lůžek			% pokrytí azylovými lůžky		
	celk.	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Bohumín	0	0	0	0	0	0
Bruntál	-	-	-	-	-	-
Frenštát p.R.	25	19	6	109	112	100
Hlučín	0	0	0	0	0	0
Krnov	75	35	10		30	31
Opava	79	-	-	110	0	0
Orlová	22	-	-	9	0	0
Třinec	71	-	-	81	-	-
Studénka	-	-	-	-	-	-
Český Těšín	25	19	6	24	23	26
Frýdek-Místek	54	44	10	27	-	-
Havířov	113	-	60	188	-	857
Karviná	156	-	-	46	-	0
Kopřivnice	44	-	-	67	-	-
Ostrava	272	-	-	70	-	-
Nový Jičín	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje

Omezená představa o možnostech ubytování pro osoby bez přístřeší z dodaných materiálů oslovených měst je doplněna údaji Ministerstva práce a sociálních věcí (tabulka 7). Informace zjištěné z tohoto zdroje jsou členěny podle okresů; dávají však v porovnání s informacemi dodanými městy lepší a ucelenější představu o kapacitách azylového bydlení pro příslušné sociální skupiny.

Tabulka 7: Registrované sociální služby jež se v Moravskoslezském kraji profilují na dotčenou cílovou skupinou

okres	počet obyvatel	azylové domy		nizkoprahová denní centra		noclehárny	
		počet registrovaných služeb	počet lůžek	počet registrovaných služeb	počet lůžek	počet registrovaných služeb	počet lůžek
Moravsko-slezský kraj	1250255	28	932	13	244	8	187
Bruntál	97868	3	127	1	10	1	20
Frýdek-Místek	211070	4	90	2	34	2	36
Karviná	274863	7	337	3	63	2	36
Nový Jičín	152506	4	99	1	10	0	0
Opava	177213	3	79	2	23	1	30
Ostrava	336735	7	200	4	104	2	65

Zdroj: MPSV-Registr poskytovatelů sociálních služeb (k 30.11.2009)

OBECNÍ BYTY A NEPLAČÍ NÁJEMNĚHO

Podíl obecních bytů v moravskoslezském kraji je poměrně různorodý. V roce 2001 ve sledovaných obcích Moravskoslezského kraje byl podíl nájemního bydlení až okolo 50 % a v Karviné až více 70 % (tabulka 8). Podíl obecních bytů v roce 2009 (vztažen k počtu bytů dle sčítání) se pohyboval od 4 % v Orlové po téměř 50 % v Bohumíně. Velký rozdíl mezi podílem nájemních bytů v roce 2001 a podílem obecních bytů je dán nejen privatizací, ale také velkým zastoupením podnikových nájemních bytů, bývalých bytů OKD, dnes bytů ve vlastnictví skupiny RPG Real Estate.

Tabulka 8: Počet obydlených bytů podle SLDB 2001 a počet obecních bytů v roce 2009

město	trvale obydlené byty (SLDB 2001)			nájemní obecní byty 2009		obyvatel		
	celkem	nájemní	% podíl	celkem	% podíl *	2001	2009	změna 2001-2009
Ostrava	128 388	56 233	43,80%	16 581	12,91%	319 238	307 767	-11 471
Havířov	33 426	19 729	59,02%	7 764	23,23%	87 391	83 558	-3 833
Karviná	25 045	18 119	72,35%	7 990	31,90%	65 192	62 661	-2 531
Frydek-Místek	23 108	6 293	27,23%	1 627	7,04%	61 886	59 007	-2 879
Opava	22 721	7 972	35,09%	708	3,12%	61 860	58 807	-3 053
Třinec	14 354	6 122	42,65%	1 848	12,87%	39 147	37 569	-1 578
Orlová	12 494	7 021	56,19%	519	4,15%	35 028	32 738	-2 290
Nový Jičín	10 022	4 060	40,51%	1 152	11,49%	27 122	25 939	-1 183
Český Těšín	9 782	4 010	40,99%	314	3,21%	26 600	25 579	-1 021
Krnov	9 565	3 928	41,07%	1 631	17,05%	25 930	25 090	-840
Kopřivnice	8 667	3 280	37,84%	1 281	14,78%	23 842	23 172	-670
Bohumín	9 121	4 892	53,63%	4 477	49,08%	23 452	22 976	-476
Bruntál	6 621	2 264	34,19%	1 741	26,30%	17 733	17 387	-346
Hlučín	5 180	1 230	23,75%	434	8,38%	14 414	14 274	-140
Frenštát p.R.	4 244	1 466	34,54%	1 029	24,25%	11 456	11 163	-293
Studénka	3 853	709	18,40%	223	5,79%	10 564	10 168	-396

Zdroj: SLDB 2001, Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje.

Pozn. * Ukazatel uvádí procentuální podíl obecních nájemních bytů (počet zjištěný v roce 2009) na celkovém počtu bytů podle SLDB 2001.

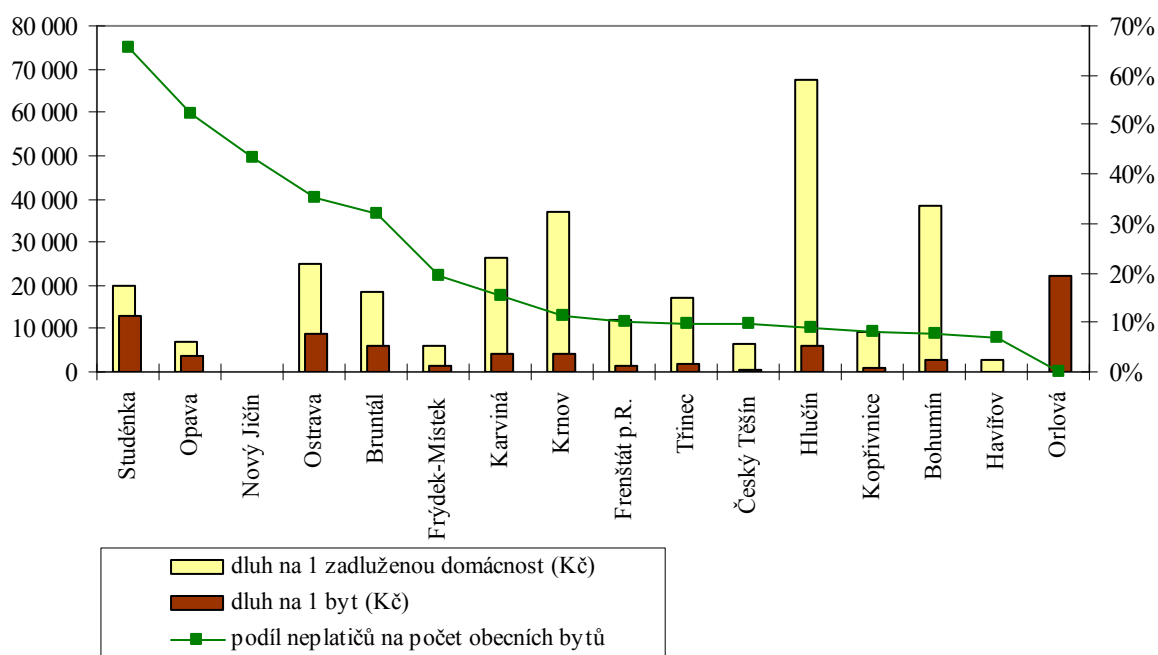
Výši celkového dluhu na nájemném do 31.12.2008 a počet domácností neplatičů nájemného v jednotlivých sledovaných obcích uvádí tabulka 9. Není překvapením, že nejvyšší počet domácností s dluhem na nájemném se vyskytuje v Ostravě (5818) a Karviné (1220), protože v těchto městech je zároveň evidován nejpočetnější obecní bytový fond v Moravskoslezském kraji. Překvapivé se ale může zdát, že Havířov při stejném počtu obecních bytů jako Karviná eviduje jen poloviční počet domácností s dluhem na nájemném. Zajímavé hodnoty se vyskytují v Hlučíně - při malé kvantitě obecního bytového fondu, tedy malém počtu dlužících domácností, je zaznamenán vysoký dluh na nájemném přepočtený na počet obecních bytů (na jeden byt připadá dluh ve výši 67 406 Kč) (graf 7). Alarmující je vysoký podíl zadlužených domácností v Opavě (52 %) a Studénce (65 %) (graf 7).

Tabulka 9: Počet obecních bytů, počet neplatičů a dluh na nájemném ve městech Moravskoslezského kraje k 31.12. 2008

Město	Celkový počet nájemných obecních bytů	Počet domácností s dluhem		Výše dluhu		
		celkem	podíl neplatičů na počet obecních bytů	celkem	dluh na 1 byt (Kč)	dluh na 1 zadluženou domácnost (Kč)
Ostrava	16 581	5 818	35,09%	143 999 788	8 685	24 751
Karviná	7 990	1 220	15,27%	31 947 136	3 998	26 186
Havířov	7 764	532	6,85%	1 565 000	202	2 942
Bohumín	4 477	340	7,59%	13 018 455	2 908	38 290
Třinec	1 848	183	9,90%	3 095 009	1 675	16 913
Bruntál	1 741	554	31,82%	10 226 704	5 874	18 460
Krnov	1 631	185	11,34%	6 811 332	4 176	36 818
Frýdek-Místek	1 627	317	19,48%	1 928 000	1 185	6 082
Kopřivnice	1 281	103	8,04%	945 000	738	9 175
Nový Jičín	1 152	500	43,40%	-	-	-
Frenštát p.R.	1 029	105	10,20%	1 261 770	1 226	12 017
Opava	708	369	52,12%	2 500 000	3 531	6 775
Orlová	519	-	0,00%	11 438 501	22 040	-
Hlučín	434	38	8,76%	2 561 427	5 902	67 406
Český Těšín	314	31	9,87%	193 584	617	6 245
Studénka	223	146	65,47%	2 908 586	13 043	19 922

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje.

Graf 7: Podíl počtu neplatičů na počtu obecních bytů a dluh na nájemném v Moravskoslezském kraji k 31.12. 2008

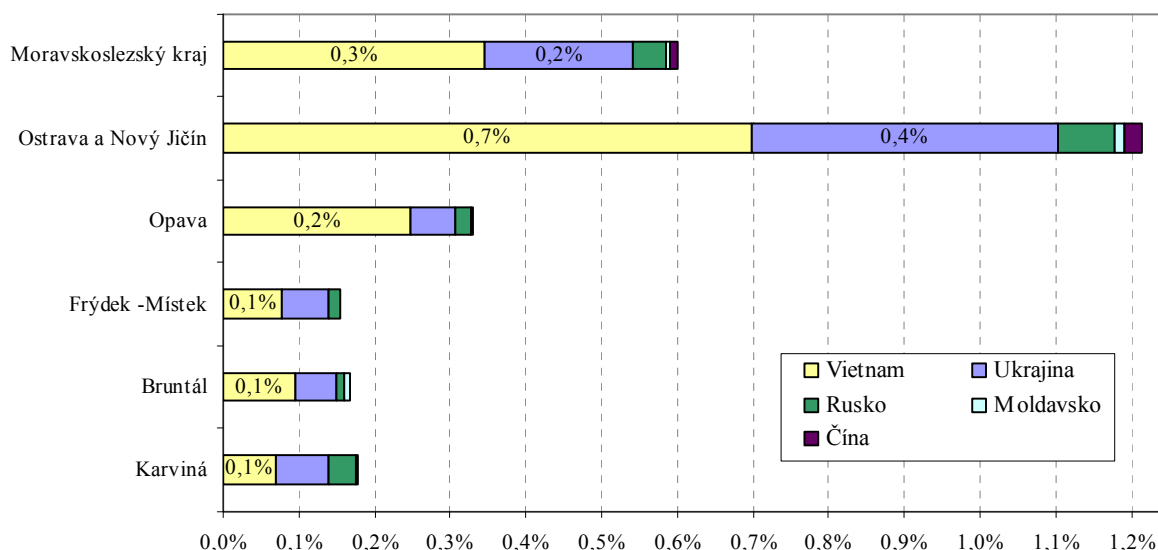

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje.

CIZINCI Z ROZVOJOVÝCH A TRANZITIVNÍCH ZEMÍ

Počet cizinců z rozvojových a tranzitivních zemí legálně pobývajících v Moravskoslezském kraji je poměrně nízký a celkový podíl cizinců z vybraných šesti zemí překračuje 1 % obyvatel pouze v Ostravě (graf 6). Na rozdíl od Prahy a Středočeského kraje mezi cizinci z vybraných tranzitivních a rozvojových zemí převládají ne Ukrajinci, ale Vietnamci.

Graf 6: Podíl legálně pobývajících cizinců v jednotlivých okresech na celkovém počtu obyvatel okresu k 31.12. 2008.

Zdroj: Oblastní pobočka cizinecké policie Ostrava.

LOKALITY SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ

Informace o lokalitách sociálního vyloučení poskytnuté ze strany obcí byly neúplné. Některá města údaje nedodala vůbec, včetně krajského města Ostravy. Dalším problémem je nejednotnost údajů; zástupci měst neměly stejnou představu o lokalitě sociálního vyloučení. Nejednotnost v definici se však objevuje také ve výstupech z projektu Ministerstva práce a sociálních věcí „Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a komunit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti definic“. Na jedné straně se může jednat o jednotlivý dům, ve kterém žije několik jednotlivců či rodin, ale také celou městskou čtvrť čítající několik stovek nebo tisíc obyvatel. Tento prostor je jak místem, do něhož jsou „vyloučení“ odkázáni, tak i místem, které se na jejich vyloučení podílí. Hranice této lokality mohou být jak symbolické (to, když je lokalita vnímána jako tzv. „špatná adresa“, hovoří se o ní jako o „domu hrůzy“, „cikánské ulici“, „ghettu“, „bronxu“ apod.), tak fyzické (je-li lokalita oddělená od ostatní obytné zástavby průmyslovou zónou, frekventovanou silnicí, vodním tokem, skládkou apod.). Tabulky 8 uvádí výsledky z šetření mezi obcemi i výsledky výše uvedené analýzy. Při srovnání těchto výsledků je zřejmé, že představitelé obcí uváděli daleko vyšší počet lokalit než odpovídá šetření provedeném MPSV. Rozdíly nalézáme například v Bohumíně, v Orlové, ve Frýdku- Místku i v Opavě. Důvodem je citlivější vnímání sociální lokality ze strany dotazovaných úředníků při identifikaci lokality. Úředníci mnohdy považovali za lokality sociálního vyloučení i nádraží a prostory ke se koncentrují bezdomovci. Naopak v odhadech počtu obyvatel lokality se údaje v souhrnu za obec již více blíží odhadům MPSV.

Tabulka 10: Lokality sociálního vyloučení

Město	Lokality soc. vyloučení dle šetření na obcích		Lokality soc. vyloučení dle šetření MPSV	
	Počet lokalit	Počet obyvatel lokality	Počet lokalit	Počet obyvatel lokality
Bohumín	6	485	3	501-610
Bruntál			1	několik set
Frenštát p.R.	5 (neev., odhad)			
Hlučín				
Krnov			2	601-700
Opava	15 (nádraží apod.)		2	175-250
Orlová	10	880	2	951-1100
Třinec				
Studénka	1	268		
Český Těšín				
Frydek-Místek	8		1	350-400
Havířov	1	500	2	601-750
Karviná	5	2180	3	701-850
Kopřivnice	2	450		
Ostrava			10	5400-6600
Nový Jičín	2		2	251-325

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského kraje, Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a komunit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti (MPSV 2006).

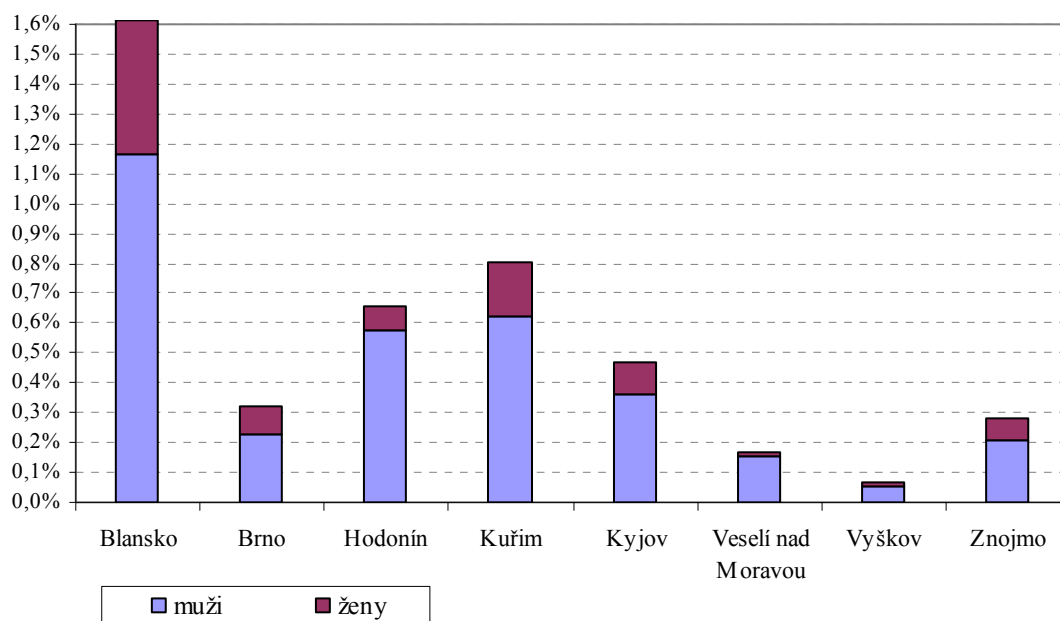
Výsledky monitorování za jednotlivé kraje: Jihomoravský kraj

Potřebná data byla shromážděna opět dotazníkovým šetřením probíhajícím v druhé polovině roku 2009. Institut regionálních informací telefonicky nebo prostřednictvím e-mailové korespondence oslovil tajemníky vybraných 11 měst Jihomoravského kraje s počtem obyvatel nad 10 000 nebo blízcí se této velikostní hranici: Blansko, Boskovice, Brno, Břeclav, Hodonín, Ivančice, Kuřim, Kyjov, Veselí nad Moravou, Vyškov a Znojmo. Počet obyvatel v těchto městech tvoří přibližně 49 % celkového počtu obyvatel Jihomoravského kraje. Z výše uvedených měst se výzkumu nakonec nezúčastnily Boskovice, Ivančice a Břeclav. Městský úřad z Boskovic odmítl poskytnout potřebné údaje z časových a finančních důvodů, Ivančice a Břeclav nereagovali ani na elektronické a telefonické urgencye.

BEZDOMOVSTVÍ

Šetřená města evidují celkem 1958 osob bez přístřeší, což představuje 0,39 % procenta z celkového počtu obyvatel. Největší podíl osob bez přístřeší na celkovém počtu obyvatel se nachází ve městě Blansko, kde činí 1,61 %. Nejnižší procentuální podíl osob bez přístřeší je evidován ve Vyškově a pohybuje se kolem hodnoty 0,06 %. Podíl osob bez přístřeší v ostatních městech nepřevyšuje 0,8 % z celkového počtu obyvatel města (graf 7).

Graf 7: Procentuální podíl osob bez přístřeší na celkovém počtu obyvatel šetřených měst ve vybraných městech Jihomoravského kraje

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.

Variabilita uvedených hodnot je velmi vysoká. Podíl osob bez přístřeší v Blansku je více než 25 násobný vzhledem k údaji za velikostně podobné město Vyškov. Značný je i podíl osob bez přístřeší v Kuřimi, z hlediska bydlení rostoucím a velmi atraktivním městeč, v těsné blízkosti Brna. Vyšší podíl lidí bez přístřeší by bylo možno očekávat spíše u velkých měst (Brno) nebo u měst se sociálně ekonomickými problémy (Hodonín). Z tohoto pohledu jsou zjištěné údaje u některých měst poměrně neočekávané.

Z hlediska struktury podle pohlaví převažují muži, jejichž procentuální podíl na celkovém počtu osob bez přístřeší v rámci kraje je 74,36 %. V jednotlivých městech se podíl mužů na celkovém počtu osob bez přístřeší pohybuje od 72,26 % do 90 %. Nejnížší podíl je v Brně (72,26 %), nevyšší ve Veselí nad Moravou (90 %). Osoby bez přístřeší ženského pohlaví tvoří 25,64 % z celkového počtu takových osob, nejvíce osob ženského pohlaví bez přístřeší je hlášeno v Brně (27,27 %), nejnižší podíl žen na celkovém počtu osob bez přístřeší uvedlo Veselí nad Moravou.

Podle údajů uvedených městskými úřady převažují osoby v produktivním věku, jejichž podíl na celkovém počtu osob bez přístřeší v kraji tvoří 82 %. Situace v jednotlivých městech je podobná průměrnému stavu. Výjimku tvoří města Kuřim a Znojmo, kde převažuje podíl osob v postproduktivním věku (nad 60 let). Město Kuřim uvedlo 65% podíl osob bez přístřeší v postproduktivním věku, město Znojmo hlásí 79 % osob bez přístřeší v postproduktivním věku (tabulka 11).

Dalšími zjišťovanými demografickými charakteristikami byla struktura dle rodinného stavu a vzdělání. Zde jsou údaje nekompletní z důvodu obtížné zjistitelnosti a obecné závěry nelze z tohoto zjišťování vyvodit. Ze získaných údajů o rodinném stavu vyplývá, že osoby bez přístřeší v šetřených městech Jihomoravského kraje žijí převážně v bezdětném soužití. Rodin s dětmi je minimum, výjimkou je město Znojmo, kde rodiny s dětmi tvoří celou polovinu

celkového počtu osob bez přístřeší. Údaje o rodinném stavu osob bez přístřeší nevedla města Blansko a Brno.

U kategorie vzdělání chybí údaje od respondentů z poloviny měst, průměr v této kategorii je proto spíše orientační. Obecně se dá říct, že z hlediska vzdělanostní struktury mezi osobami bez přístřeší převažují lidé se základní vzděláním, případně s výučním listem nebo se středoškolským vzděláním bez maturity. Poměrně významný podíl osob bez přístřeší se středoškolským vzděláním bez maturity je uveden v dotaznících měst Brna (34 %) a Znojma (30 %). Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob bez přístřeší je ve většině měst minimální či nulový. Anomálií v této kategorii je Brno, které uvádí překvapivě vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných osob bez přístřeší, a to 17,9 % podle údajů z roku 2001.

Tabulka 11: Struktura osob bez přístřeší dle věku, rodinného stavu a vzdělání

město	věk (%)		rodinný stav		vzdělání (%)	
	16-60	nad 60 let	počet osob v bezdětném soužití	počet rodin s dětmi	SŠ s maturitou	VŠ
Blansko	97,5	2,5	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
Brno	82,9	17,1	nezjištěno	nezjištěno	33,70*	17,90*
Hodonín	95	5	165	3	0,15	0,75
Kuřim	35	65	84	0	nezjištěno	nezjištěno
Kyjov	90	10	55	0	nezjištěno	nezjištěno
Veselí nad Moravou	100	0	20	0	3	0
Vyškov	85,71	14,29	14	0	nezjištěno	9
Znojmo	21	79	34	17	30	2
celkem	81,76	18,24	372	20	22,95	11,47

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.

Pozn. * údaj z roku 2001

Azylová lůžka v průměru kapacitně nestačí na to, aby mohla přijmout všechny osoby bez přístřeší v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje. Dostatečné množství azylových lůžek uvádí pouze Vyškov a Kyjov, ostatní města hlásí vyšší skutečnou potřebu počtu lůžek, než je současný stav, azylová lůžka zcela chybí ve Veselí nad Moravou. Většina existujících azylových lůžek slouží pro ubytování mužů, především z důvodu, že podíl mužů mezi osobami bez přístřeší je výrazně vyšší než podíl žen či rodin (zcela chybí v Blansku). Azylová lůžka pro ženy zcela chybí v menších městech Blansku, Kuřimi, Vyškově, Znojmě a ve Veselí nad Moravou, které nemá azylová lůžka pro žádnou z kategorií. Největší počet azylových lůžek pro rodiny má město Brno, naopak v Kuřimi a Veselí nad Moravou takový typ azylových lůžek zcela chybí, (viz tabulka 12, která uvádí i počet azylových lůžek na 1000 obyvatel).

Tabulka 12: Počet a struktura azylových lůžek v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje

město	počet azylových lůžek					pokrytí azylovými lůžky		
	celkem	skutečná potřeba	muži	ženy	pro rodiny	obyvatel r. 2009	azylových lůžek / 1000 obyvatel	% podíl azylových lůžek pro muže
Blansko	24	31	0	0	24	21106	1,14	0
Brno	793	nezjištěno	318	52	423	370592	2,14	40,1
Hodonín	65	168	39	6	20	25687	2,53	60
Kuřim	5	15	5	0	0	10492	0,48	100
Kyjov	103	103	50	50	3	11707	8,8	48,5
Veselí nad Moravou	0	20	0	0	0	11781	0	0
Vyškov	21	12	0	21	0	21875	0,96	19
Znojmo	41	80	24	0	17	34759	1,18	58,5
celkem	1052	398	436	129	487	507999	2,07	41,8

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.

OBECNÍ BYTY A NEPLAČÍ NÁJEMNÉHO

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že vybraných osm měst Jihomoravského kraje v současné době spravují celkem 46 086 obecních bytů. Většina těchto bytů, celkem 38 996 jednotek, se nachází v krajském městě Brně. Početným bytovým fondem s celkem 4 107 obecními byty disponuje Znojmo, počty obecních bytů v ostatních městech čítají stovky bytových jednotek.

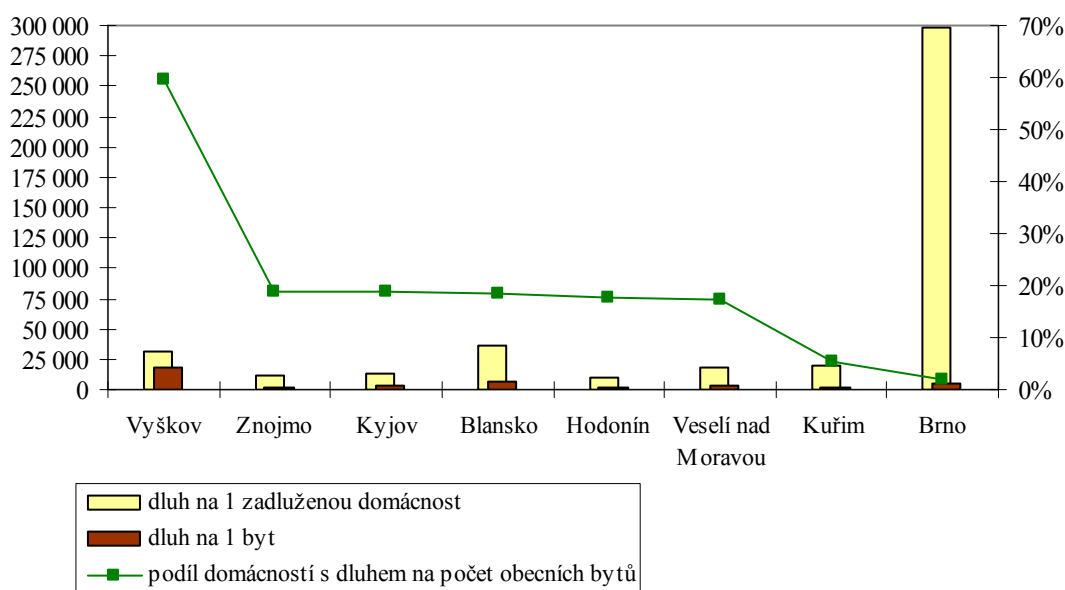
Z celkového počtu domácností v šetřených městech Jihomoravského kraje je 20 % zadluženo. Výše dluhu zadlužených domácností dosahuje částky 249 109 143 korun, průměrná zadluženost jedné bytové jednotky v osmi šetřených městech Jihomoravského kraje je 183 709. Nejvyšší zadluženost jedné bytové jednotky ve výši 298 415 Kč vykazuje Brno, tento dluh však vytváří poměrně malý podíl domácností (1,9%). Nejmenší částku, 9 546 Kč, dluží obci průměrně zadlužená domácnost v Hodoníně (tabulka 13, graf 8).

Tabulka 13: Neplatiči nájemného - domácnosti s dluhem na nájemném v obecních bytech

město	celk. počet nájemních obecních bytů	z toho v DPS	počet domácností s dluhem		výše dluhu			počet osob s příspěvkem na bydlení	počet osob pobírajících sociální dávky	počet nezaměstnaných
			celkem	podíl domácností s dluhem	celkem v Kč	dluh na 1 zadluženou BJ	dluh na BJ			
Blansko	820	121	151	N	5381628	35 640	6 563	219	78	681
Brno	38 996	923	742	1,9	221 423 631	298 415	5 678	6 672	N	11 976
Hodonín	940	64	166	17,7	1 584 715	9 546	1 686	N	6	2 119
Kuřim	257	66	14	5,4	280 526	20 038	1 092	19	115	775
Kyjov	239	75	45	18,8	601 119	13 358	2 515	99	385	706
Veselí nad Moravou	203	50	35	17,2	657 575	18 788	3 239	60	220	558
Vyškov	524	28	312	59,5	9 800 000	31 410	18 702	N	189	1 003
Znojmo	4 107	430	784	19	9 379 949	11 964	2 284	N	N	2 261
celkem	46 086	1757	1356	3	249 109 143	183 709	5 405	7069	993	20079

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.
Pozn.: N – nezjištěno

Graf 8: Podíl počtu neplatičů na počtu obecních bytů a dluh na nájemném v Moravskoslezském kraji k 31.12. 2008

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.

Hodnoty počtu domácností s dluhem je nutno posuzovat obezřetně s přihlédnutím k tabulce 14, ve které je uveden přehled o celkových počtech bytů ve městech a podíl nájemních bytů v roce 2001 a podíl obecních nájemních bytů v roce 2009. Současně je dobré přihlédnout i k vývoji počtu obyvatel. Všechna města kromě Kuřimi a Blanska se v uvedeném období vyznačovala poklesem počtu obyvatel. Do značné míry je patrný i výrazný rozdíl v rozsahu privatizace bytů mezi jednotlivými městy, o které svědčí rozdíly v podílu nájemních bytů v roce 2001 a podíl obecních bytů v roce 2009. Ve Vyškově je i přes poměrně vysoký podíl

nájemního bydlení v roce 2001 v roce 2009 pouze 7 % podíl obecních nájemních bytů na celkovém počtu bytů.

Tabulka 14: Počet obydlených bytů podle SLDB 2001 a počet obecních bytů v roce 2009

město	trvale obydlené byty (SLDB 2001)			nájemní obecní byty 2009		obyvatel		
	celkem	nájemní	% podíl	celkem	% podíl *	2001	2009	změna 2001-2009
Blansko	7 704	947	12	820	11	20 594	21 106	512
Brno	151 724	67 355	44	38 996	26	376 172	370 592	-5 580
Hodonín	9 989	3 414	34	940	9	27 361	25 687	-1 674
Kuřim	3 224	553	17	257	8	8 930	10 492	1 562
Kyjov	4 338	895	21	239	6	12 413	11 707	-706
Veselí nad Moravou	4 251	660	16	203	5	12 261	11 781	-480
Vyškov	8 034	3 449	43	524	7	22 514	21 875	-639
Znojmo	13 317	5 621	42	4 107	31	35 758	34 759	-999
celkem	202 581	82 894	41	46 086	23	516 003	507 999	-8 004

Zdroj: SLDB 2001, Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.

Pozn. * Ukazatel uvádí procentuální podíl obecních nájemních bytů (počet zjištěný v roce 2009) na celkovém počtu bytů podle SLDB 2001.

ETNICKÉ A NÁRODNOSTNÍ SKUPINY A SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY

Z etnických a národnostních skupin městské úřady oslovených obcí uvádějí především romskou menšinu. Konkrétně se jedná o 348 osob (140 mužů, 118 žen, 90 dětí, 30 osob v postproduktivním věku) v Hodoníně a 256 osob ve Znojmě (60 mužů, 68 žen, 128 dětí, 30 osob v postproduktivním věku). Údaje z ostatních měst chybí z důvodu obtížnosti získání přesných informací o počtech a struktuře etnických skupin. Kuřim a Blansko se zmiňují i o přítomnosti občanů z některých států bývalého SSSR (Ukrajinci, Rusové), Vietnamců a Slovácích, přesné statistiky však povětšinou nejsou k dispozici.

Šetřením bylo zjištěno, že na území osmi šetřených měst Jihomoravského kraje je lokalizováno 9 sociálně vyloučených lokalit, tj. lokalit se soustředěním skupin obyvatel sociálně vyloučených nebo ohrožených sociálním vyloučením. V Brně se jedná o čtyři lokality: Zábrdovice (Brno – střed a Brno – sever), Husovice (Brno – sever), Trnitou (Brno-jih) a Staré Brno (Brno – střed). Celkový počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit v Brně čítá 8000 osob. V Hodoníně se nachází 3 lokality na adresách Pr. Veselého, Janáčkova a Skácelova s celkovým počtem obyvatel 337 osob. Ve Vyškově je evidováno 99 obyvatel ve dvou segregovaných lokalitách na ulici Albrechtova (tabulka 15). Specifickými problémy obyvatel segregovaných lokalit jsou zadluženost, neplacení nájemného, gamblerství a narkomanie, kriminální činy, výtržnosti a špatný stav bytového fondu.

Tabulka 15: Segregované lokality: místní lokality se soustředěním skupin obyvatel sociálně vyloučených nebo ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných městech Jihomoravského kraje.

město	Lokality sociálního vyloučení	komunitní plán	
	počet vyloučených lokalit	počet obyvatel v lokalitách	
Blansko	0	0	Ano
Brno	4	8000	Ano
Hodonín	3	337	Ano
Kuřim	0	0	Ano
Kyjov	0	0	tvoří se
Veselí nad Moravou	0	0	Ano
Vyškov	2	99	Ano
Znojmo	0	0	Ano
celkem	9	8436	Ano

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Jihomoravského kraje.

Souhrnné výsledky za všechny sledované kraje

V následující části budou shrnuty a porovnány údaje pro všechny sledované regiony. Vzhledem k metodickým obtížím je důležitou součástí shrnutí též komentář tabulkových či grafických výstupů, pro který byly použity i data z jiných, námi neprovedených šetření. Některé výsledky za jednotlivé kraje zde již neuvádíme, lze je vyhledat výše v textu.

POČET OSOB BEZ PŘÍSTŘEŠÍ VE SLEDOVANÝCH KRAJÍCH

Shodnou tendencí ve všech krajích je převaha mužů v této kategorii a všechny kraje také uvedly, že většina z osob bez přístřeší je mladší šedesáti let. Věk bezdomovců je ale často pouze odhadován a námi kontaktované osoby ve Středočeském a Moravskoslezském kraji tuto informaci neposkytly. To, že populace bezdomovců mládne, potvrzují sami sociální pracovníci (viz výše v kapitole o Praze) a je to v souladu s údaji z roku 2004 ze sčítání bezdomovců v Praze (Hradecký et al. 2004, Štěchová et al. 2008: 24). V našich odhadech za vybrané kraje se z celkového počtu 7 473 osob bez domova ve hlavním městě nachází 40 %.

Tabulka 16: Počet osob bez přístřeší ve městech Středočeského, Jihomoravského a Moravskoslezského kraje a v Praze

Osoby bez přístřeší				
	počet	muži (%)	z celk. počtu obyvatel (%)	věk nad 60 let (%)
Praha	3096	86	0,25	8,5
Středočeský kraj	603	80	0,05	-
Moravskoslezský kraj	1816	79	0,25	-
Jihomoravský kraj	1958	74	0,40	18,2

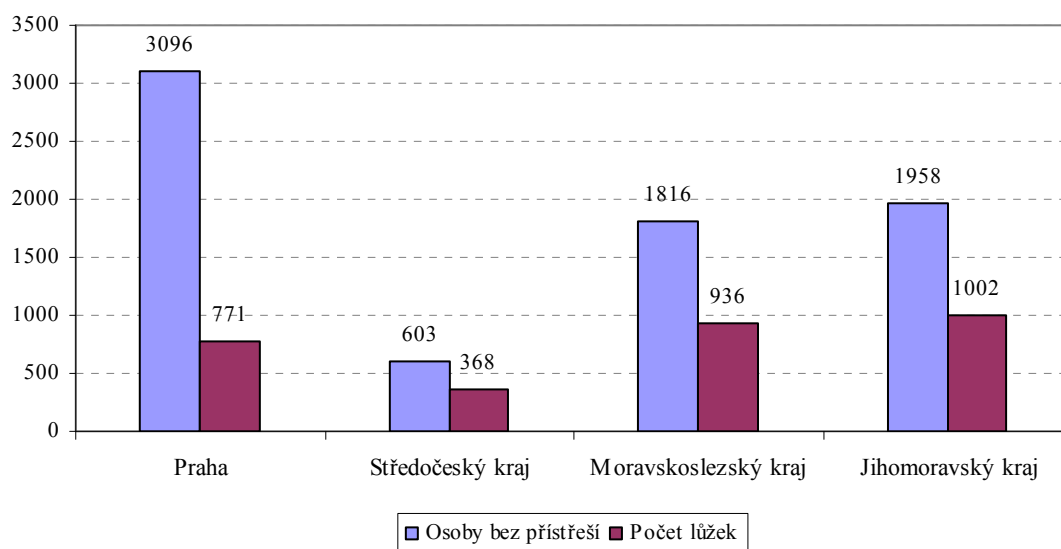
Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského, Středočeského, Jihomoravského kraje, Sčítání bezdomovců Praha 2004 (Hradecký et al. 2004).

Pokud jde o poměr osob bez přístřeší k poměru populací sledovaných krajů, pak se výrazněji odlišuje Jihomoravský kraj (tabulka 16), kde je údaj vychýlen vysokými hodnotami v obcích Blansko (1,6 %), Kuřim (0,8 %) a Hodonín (0,7 %). Pro srovnání, hladinu 0,5 % překračují ze sledovaných moravskoslezských obcí jen Krnov (0,59 %), Orlová (0,79 %) a Karviná (0,54 %), zatímco ve Středočeském kraji této úrovně nedosahuje žádná obec.

POČET AZYLOVÝCH LŮŽEK

V rámci našeho šetření byl také sledován počet azylových zařízení (či zařízení s podobnou cílovou skupinou), a to včetně počtu lůžek. Platí, že největší počet lůžek lze nalézt ve velkých městech, které ale, jak vyplývá z výpovědí respondentů, využívají i lidé z přilehlých obcí. Z celkového počtu 3 077 azylových lůžek ve sledovaných krajích se nacházejí dvě třetiny v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji a pouze jedna třetina ve Středních Čechách. Vidíme tedy, že přestože jsou Praha a potažmo Střední Čechy oblastmi s nejvyšším počtem sociálně vyloučených osob, neodráží se to v poměru počtu lůžek (graf 9).

Graf 9: Počet lůžek v azylových domech na počet osob bez přístřeší ve sledovaných městech ve čtyřech vybraných krajích

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského, Středočeského, Jihomoravského kraje, Sčítání bezdomovců Praha 2004 (Hradecký et al. 2004), rozhovory s neziskovými organizacemi působícími v Praze, Informační portál a databáze služeb sociální prevence pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Ve všech krajích bylo problematické získat podrobnější údaje o nabízených službách a klientele (podíl lůžek pro muže/ženy či rodiny/matky s dětmi). Většina měst se však shoduje v tom, že lůžek mají nedostatek, z celkového počtu 47 zkoumaných měst byl zaznamenán převis lůžek nad poptávkou (měřeno poměrem osob bez přístřeší a lůžek) pouze sedmi případech. Většinou však šlo o města poblíž metropolí; dá se tedy předpokládat, že potřební hledají azyl tam. Například sedm měst Středočeského kraje uvedlo, že nemají žádná lůžka, a dvě obce, aniž by na to byly dotázány, přímo uvedli, že posílají potřebné do Prahy.

Souhrnné údaje ve výše uvedeném grafu ukazují, že nejvíce lůžek schází v Praze, kde na jedno lůžko připadají čtyři osoby. Středočeský kraj pokryje potřebu téměř ze dvou třetin, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj pak z poloviny. Je však třeba zdůraznit, že údaje jsou orientační, protože počty lůžek i bezdomovců ve většině případů vycházejí z odhadů a navíc

se uvnitř krajů liší situace mezi jednotlivými obcemi. Sami respondenti, kteří v azylových domech pracují, také uvádí, že skutečná potřeba je často nižší, než počet osob bez přístřeší, protože ne každý má o tento typ ubytování zájem (takto odpovídali respondenti z Jihomoravského kraje, viz tabulka 12).

VYLOUČENÉ LOKALITY VE SLEDOVANÝCH KRAJÍCH

Údaje o vyloučených lokalitách jsou odhadovány různě, přičemž neexistuje závazná definice vyloučené lokality. Záleží tak na percepci dotázaných či pozorovatelů. Pro srovnání ukazujeme v tabulce 17 vedle našich odhadů také data z výzkumu MPSV. V tomto výzkumu bylo sice v rámci ČR osloveno 2200 obcí a měst, tedy bylo identifikovány lokality v mnohem větším počtu obcí než v našem výzkumu, na druhé straně ale v našem výzkumu respondenti (obce) někdy identifikovali více lokalit ve svých městech než ve výzkumu pro MPSV, zejména v moravskoslezském kraji např. v Opavě nebo v Orlové.

Tabulka 17: Vyloučené lokality ve sledovaných krajích

Region	Vlastní šetření ve městech		MPSV	
	počet lokalit	počet obyvatel	počet lokalit	počet obyvatel
Praha	-	-	6	9 500
Středočeský kraj	34	2 444	36	3 500
Moravskoslezský kraj	46	4 763	28	10 500
Jihomoravský kraj	9	8 436	7	5 500
Celkem	-	-	77	29 000

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského, Středočeského, Jihomoravského kraje, Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR (MPSV).

Ze srovnání výsledků pro sledované obce je patrné, že různé lokality mají různou koncentraci obyvatel, přičemž vyšší koncentraci lokalit vykazují větší města jako Praha a Brno. Magistrát města Ostrava nám bohužel údaje nedodal, proto je v Moravskoslezském kraji mezi naším odhadem a čísly z výzkumu MPSV takový rozdíl. Z jiných měst se v tomto ohledu odlišuje Karviná, kde v pěti lokalitách žije přes 2000 obyvatel, a Havířov, kde je uvedeno 500 obyvatel v jedné vyloučené lokalitě. Ze srovnání krajů vyplývá, že vyloučené lokality jsou problémem zejména v obcích Moravskoslezského kraje.

NEPLAČÍ NÁJEMNÉHO A DLUHY NA NÁJEMNÉM

Spolehlivější údaje nám byly poskytnuty v oblasti neplatičů nájemného a dluhů na nájemném. V souhrnu platí, že největší dluhy – v absolutní hodnotě – jsou ve větších městech, zejména pak ve městech krajských. Podíváme-li se však na poměrné zastoupení neplatičů vzhledem k počtu obecních bytů jednotlivých měst, najdeme několik výjimek. Ve Středočeském kraji dosahují nejvyšších hodnot (téměř 40 %) jen Slaný a Nymburk. V Jihomoravském kraji lze nejvyšší hodnotu nalézt ve Vyškově (60 %), přičemž ostatní obce nepřesahují 20% podíl. Velké rozdíly jsou uvnitř Moravskoslezského kraje. Například Havířov eviduje – při stejném počtu obecních bytů – o polovinu neplatičů méně oproti Karviné. V tomto kraji se také nachází nejvyšší podíl neplatičů – ve Studénce 65 % obyvatel obecních bytů. Druhým městem s nejvyšším podílem neplatičů je Opava, kde dluží nájemné polovina nájemců obecních bytů.

Tabulka 18: Souhrnné údaje o neplatičích a výši dluhu ve sledovaných městech ve čtyřech vybraných krajích

	<i>% neplatičů k počtu obecních bytů</i>	<i>Celk. výše dluhu</i>
Praha	12*	401 370 000
Středočeský kraj	20	84 457 854
Moravskoslezský kraj	22	222 961 791
Jihomoravský kraj	24	249 109 143
<i>Průměr % / Suma dluhu</i>	<i>19,5</i>	<i>957 898 788</i>

Zdroj: Dotazníkové šetření v obcích Moravskoslezského, Středočeského, Jihomoravského kraje, Monitoring komunálního bydlení za rok 2008 prováděný ÚÚR ve spolupráci s MMR.

Pozn. * sečtené údaje za byty ve správě MČ bez bytů ve správě magistrátu

Vzhledem k tomu, že různé obce si vedou záznamy různými způsoby, není možné je přesněji srovnávat v jedné tabulce. Některé odhady jsou intervalové a hlavně nebyly získány všechny údaje, například údaj o počtu neplatičů v bytech pražského magistrátu. Proto nemá příliš velký smysl uvádět vše v jedné tabulce, která by při počtu obcí již tak byla dost nepřehledná. Čtenář může údaje vyčíst z výše uvedených analýz jednotlivých krajů.

Z dat ale vyplývá, že nelze tvrdit, že čím menší je počet obecních bytů, tím menší je problém s neplatiči a dluhy na nájemném, což je někdy používáno jako argument pro privatizaci bytového fondu. Problémem je spíše to, že některým obcím zůstává po privatizaci větší část bytového fondu pouze jeho problémová část. Tak například, mezi osmi obcemi, které pronajímají méně než pětinu svého bytového fondu, rozhodně není nejméně neplatičů a ani podíl dluhu na počtu bytů nepatří k nejmenším. V této skupině se nachází jak středočeský Rakovník s méně než desetinou neplatičů, tak moravskoslezská Studénka s dvěma třetinami neplatičů. Zatímco v Rakovníku je hodnota dluhu na počet bytů menší než pět tisíc, Studénka uvádí hodnotu 13 tisíc.

Na druhou stranu, pět obcí disponuje více než polovinou svého bytového fondu: Karviná, Havířov, Orlová, Bohumín a Příbram. I v této malé skupině najdeme rozdíly ohledně neplatičů nájemného. Obec Příbram uvádí počet neplatičů mezi 30 – 40 %, druhou nejvyšší hodnotu uvádí Karviná (15,27 %). Moravskoslezská Orlová neuvádla počet neplatičů, nicméně podíl dluhu na jeden byt je 22 040 Kč, což je jedna z největších hodnot námi zkoumaného souboru, zatímco v Havířově je tato hodnota, konkrétně 202 Kč, mezi nejnižšími naměřenými.

Soustředíme-li se na ukazatel podílu dluhu na počet bytů, který mohl být vypočten pro všechny sledované kraje s výjimkou Prahy, lze konstatovat, že hodnoty nad 15 000 Kč byly naměřeny jen ve dvou obcích, a to Orlové a Vyškově, ve čtyřech případech – Kladně, Neratovicích, Studénce a Nymburce se podíl dluhu na počet bytů pohybuje v rozmezí 10-15 tisíc Kč. Pětina námi sledovaných obcí uvedla hodnotu dluhu mezi pěti a desíti tisíci. Ve zbývajících obcích, (61 % případů), se tato hodnota pohybuje pod hranici pěti tisíc.

CIZINCI Z ROZVOJOVÝCH A TRANZITIVNÍCH ZEMÍ V KRAJÍCH ČR

V jednotlivých krajích byla také zkoumána populace cizinců z rozvojových a tranzitivních zemí. Pro souhrn za všechny kraje byly z důvodu spolehlivosti a kompletnosti použity data získané od cizinecké policie ČR z roku 2007, přičemž není znám žádný radikální migrační posun, který by data znehodnotil pro srovnání mezi kraji.

Tabulka 19: Počty cizinců na území ČR (rok 2007)

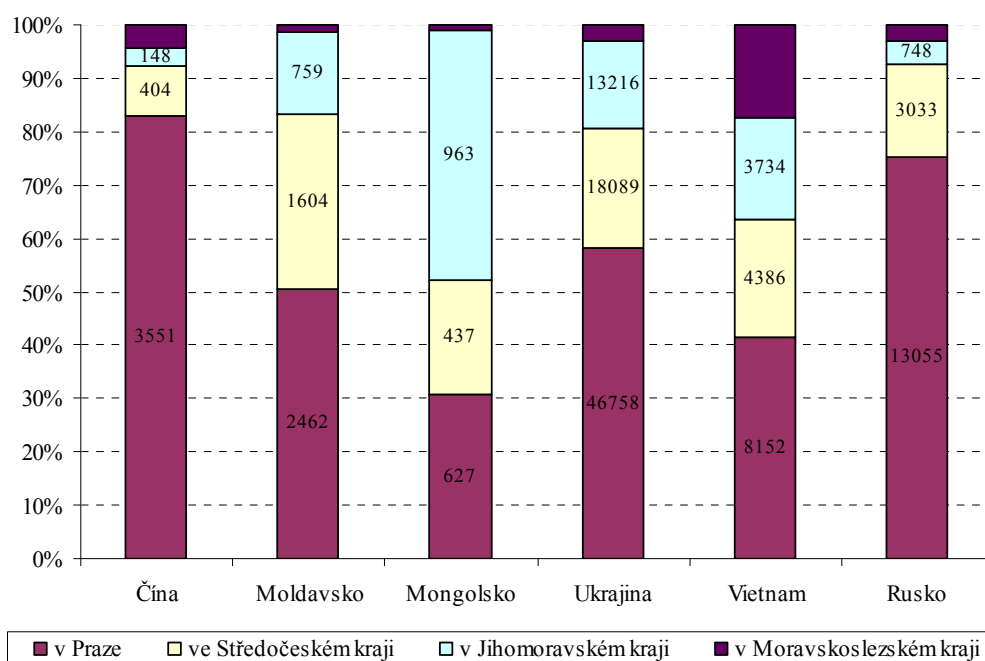
<i>Kraj, okres / Státní občanství</i>	<i>Čína</i>	<i>Moldavsko</i>	<i>Mongolsko</i>	<i>Ukrajina</i>	<i>Vietnam</i>	<i>Rusko</i>	<i>Počet obyvatel (okres,kraj)</i>	
Celkem Praha	3551	2462	627	46758	8152	13055	1233211	
Středočeský	Benešov	0	7	9	629	202	60	93446
	Beroun	34	238	114	825	351	193	82941
	Kladno	23	50	1	1485	431	506	157375
	Kolín	28	82	9	738	455	116	94370
	Kutná Hora	12	61	82	998	161	42	74850
	Mělník	33	124	14	3077	258	172	100049
	Mladá Boleslav	18	270	5	3024	827	110	123363
	Nymburk	69	289	81	1201	173	365	90195
	Praha - východ	85	133	31	2524	628	457	135484
	Praha - západ	74	73	4	1965	358	825	112211
	Příbram	22	237	87	913	150	141	111714
Rakovník	6	40	0	710	392	46	54693	
Celkem Středočeský	404	1604	437	18089	4386	3033	1230691	
Jihomoravský	Blansko	1	12	497	521	97	17	106248
	Brno	102	330	201	7083	2164	425	370592
	Brno - venkov	34	270	40	4135	704	158	198379
	Břeclav	6	49	12	384	256	21	113479
	Hodonín	3	11	28	168	127	23	157084
	Vyškov	1	78	5	714	61	27	88057
	Znojmo	1	9	180	211	325	77	113307
Celkem Jihomoravský	148	759	963	13216	3734	748	1147146	
Moravskoslezský	Bruntál	0	6	2	52	71	10	97868
	Frýdek - Místek	1	4	7	122	136	27	211070
	Karviná	3	5	3	138	154	99	274863
	Nový Jičín	0	12	4	101	307	33	152506
	Opava	1	3	0	97	235	35	177213
	Ostrava	179	28	2	1893	2517	300	336735
Celkem Moravskoslezský	184	58	18	2403	3420	504	1250255	

Zdroj: Cizinecká policie ČR

Ve sledovaných krajích bylo napočítáno celkem 128 713 cizinců z těchto zemí, což vztaženo k populaci ČR, činí 1,3 %. V námi sledovaných krajích pobývá 58,5 % cizinců ČR. V Praze se nachází 58 % cizinců, 22 % je na území Středočeského kraje, Jihomoravský kraj registruje 15 % a 5 % hlásí kraj Moravskoslezský. Je tedy jasné, že pro cizince je nejvíce atraktivní Praha a její okolí. Tabulka 19 také ukazuje, že téměř dvě třetiny cizinců pocházejí Ukrajiny, na druhém místě jsou Vietnamci (15 %) a Rusové (13 %), občané zbylých sledovaných zemí jsou zastoupeny méně než pěti procenty.

Graf 10: Rozdělení cizinců podle jednotlivých krajů

Zdroj: Cizinecká policie ČR

Z údajů v grafu 10 lze vyčíst, že cizinci nejvíce preferují Prahu a její okolí. Nejvíce je to patrné v případě Rusů a Číňanů. Výjimkou jsou občané Mongolské, kteří v polovině případů volí za místo pobytu Jihomoravský kraj. Výrazně méně jsou v Praze a okolí zastoupeni také Vietnamci – 36,4 % této komunity žije v Jihomoravském nebo Moravskoslezském kraji.

Náš výzkum se snažil zmapovat situaci ve jednotlivých krajích. Ve všech krajích se ukázalo, že úřady nejsou často schopny poskytnout přesnější informace o této problematice. Velmi problematické je subjektivní určování lokalit sociálního vyloučení, přijetí alespoň rámcové metodiky by jistě napomohlo lepšímu zaměření politik prevence a inkluze již sociálně vyloučených. Je žádoucí, aby např. obdoba pražského sčítání bezdomovců proběhla i v jiných obcích ČR.

Ukázalo se také, že problematika sociálního vyloučení se netýká jen samotných obcí, ale i jejich zázemí. Příkladem je migrace osob bez domova mezi obcemi Středočeského kraje a Prahou. Platí, že i když je Praha obcí s vysokou koncentrací sociálně vyloučených, existují i menší obce, které se s tímto problémem potýkají. Na území Jihomoravského kraje se nacházejí hned dvě obce s poměrně vysokým počtem sociálně vyloučených, který je významně vyšší než v jihomoravské metropoli Brno. Z toho plyne, že politiky prevence a inkluze by se neměly soustředit jen na situaci v metropolích, kde je problém často viditelný a medializovaný. Zároveň by mělo být zvaženo, zda menší obce mají možnost problém sociální exkluze bez spolupráce s nadřazenými úřady.

Závěrem lze říct, že při monitorování skupin osob akutně ohrožených sociálním vyloučením ve čtyřech vybraných krajích byly zjištěny základní odhady počtu různě definovaných skupin sociálně vyloučených osob (nebo osob ohrožených sociálním vyloučením). Šetření také ukázala obtížnost přesné kvantifikace a specifčnost různých obcí. Nicméně zpráva poskytuje základní zmapování sociálního vyloučení, jež bude pokladem pro další podrobnější šetření. Při monitorování byly rovněž zmapovány zdroje dat pro analýzu sociálního vyloučení, stejně

jako kontakty na konkrétní kompetentní úředníky městských úřadů i zástupce neziskových organizací řešící sociální vyloučení a působící v dané obci.

Literatura

- Atkinson, R. 2000. „Combating Social Exclusion in Europe: The New Urban Policy Challenge.“ *Urban Studies* 37 (5-6): 1037-1055.
- Crane, J. 1991. “The epidemic theory of ghettos and neighborhood effects on dropping out and teenage childbearing” *American Journal of sociology* 91 (3): 1226-1259.
- Hradecký, I., P. Kosová, M. Myšáková, L. Omelková, P. Sedláček. 2004. *Sčítání bezdomovců Praha 2004. Zpráva z projektu*. Praha: Arcidiecézní charita, Armáda spásy, MCSSP, Naděje.
- Hradecký, I., V. Hradecká. 1996. *Bezdomovství – Extrémní vyloučení*. Naděje: Praha.
- Lee, P., A. Murie. 1997. *Poverty, housing tenure and social exclusion*. Bristol: The Policy Press.
- Madanipour, A. 2005. „Social exclusion and space.“ Pp. 75-89 in A. Madanipour, G. Cars, J. Alen (eds.) *Social Exclusion in European Cities. Processes, Experiences and Responses*. London : Routledge.
- Mareš, P. 2006. *Faktory sociálního vyloučení*. Praha: VÚPSV.
- Marsh, A., D. Mullins. 1998. „The social exclusion perspective and housing studies: origins, applications and limitations.“ *Housing Studies* 13(6): 749–759.
- MPSV. 2006. *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a komunit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti*. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/3043/Analyza_romskych_lokalit.pdf
- Radostný, L., Š. Bolf. 2005. *Analýza situace romských sociálně vyloučených enkláv ve Středočeském kraji. Zpráva z výzkumu*. Praha: Člověk v tísni. Dostupné z: http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_33_1.pdf
- Somerville, P. 1998. „Explanations of Social Exclusion: Where Does Housing Fit in?“ *Housing Studies* 13 (6): 761-780.
- Sýkora, L. (ed.) 2007. *Segregace v české republice: Stav a vývoj, příčiny a důsledky, prevence a náprava. Závěrečná editovaná zpráva projektu: WA-014-05-Z01*. Praha: PŘF UK.
- Štěchová, M., Luptáková M., Kopoldová, B. 2008. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

Příloha

KATEGORIZACE OSOB PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VELIKOSTI SKUPIN OBYVATEL AKUTNĚ OHROŽENÝCH SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM:

- *etnické a národnostní menšiny*
struktura příslušníků této skupiny podle:
  - pohlaví: muži, ženy
  - rodinný stav: samostatně žijící, bezdětné soužití, rodina s dětmi
  - věková struktura: do 15 let, 16-60 let, nad 60 let
  - vzdělání: maximálně základní, střední bez maturity, střední s maturitou a vyšší
  - etnická skupina

- *cizinci z rozvojových a tranzitivních zemí (legální pobyt)*
struktura příslušníků této skupiny podle:
  - pohlaví: muži, ženy
  - rodinný stav: samostatně žijící, bezdětné soužití, rodina s dětmi
  - věková struktura: do 15 let, 16-60 let, nad 60 let
  - vzdělání: maximálně základní, střední bez maturity, střední s maturitou a vyšší
  - země původu

- *osoby bez přístřeší – osoby, které nemají ubytovací možnosti, popř. obývají přechodné formy ubytování, nouzová obydlí*
struktura příslušníků této skupiny podle:
  - pohlaví: muži, ženy
  - rodinný stav: samostatně žijící, bezdětné soužití, rodina s dětmi
  - věková struktura: do 15 let, 16-60 let, nad 60 let
  - vzdělání: maximálně základní, střední bez maturity, střední s maturitou a vyššípočet ubytovacích azylových lůžek: pro muže, ženy a rodiny

- *neplatiči nájemného (domácnosti s dluhem na nájemném v obecních bytech)*
počet neplatičů nájemného – tj. domácností s dluhem na nájemném v obecních bytech, pokud možno v následujícím členění k 31.12.2008:
  - celkový počet nájemných obecních bytů
  - celkový počet domácností s dluhem
  - celková výše dluhu na nájemném

- *lokality sociálního vyloučení – tj. místní lokality se soustředěním skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením)*
počet vyloučených lokalit a počet jejich obyvatel
struktura příslušníků této skupiny podle:
  - pohlaví: muži, ženy
  - rodinný stav: samostatně žijící, bezdětné soužití, rodina s dětmi
  - věková struktura: do 15 let, 16-60 let, nad 60 let
  - vzdělání: maximálně základní, střední bez maturity, střední s maturitou a vyšší
  - vlastník nemovitost: obec, jiný